

Sateenkaariperheet^{ry}

Toimintakertomus 2018

Vahvistettu syyskokouksessa 30.3.2019

Sisältö

1.	Johdanto	3
2.	Vaikuttamistyö	3
	Kaikkien perheiden Suomi-hanke 2017–2019	6
	Yhteistyöverkostojen kehittäminen	6
	Kansainvälinen vaikuttamistyö	7
3.	Ammatillisen työn kehittäminen ja tiedon tuottaminen	7
	Ammatillinen koulutus sateenkaariperheistä	7
	Tutkimuksia ja selvityksiä sateenkaariperheiden hyvinvoinnista	8
	Perhesuhdekeskus – Hyvinvointia sateenkaarikansan perhesuhteisiin	8
	Väriä perhehoitoon – sateenkaariperheet perhehoitajiksi 2018-2020	9
	Sateenkaariperheitä koskevat julkaisut	9
4.	Vertaistoiminta, perheiden tukeminen ja neuvonta	10
	Monimuotoista vertaistoimintaa perheille	10
	Sukupuoleltaan moninaisten perheet	10
	Apilaperhetoiminta	11
	Koululaisten toiminta	12
	Vapaaehtoisesti toteutettua paikallistoimintaa 11 paikkakunnalla	12
	Leirimuotoinen vertaistuki palvelee koko Suomea	17
	Perhesuhteita voimistava vertaistoiminta ennalta ehkäisee ongelmia	18
	Eroauttaminen ja vanhemmuuden tukeminen eron jälkeen	19
	Perheaikaa.fi -toiminta	19
	Vertaistoiminnan kehittäminen	20
	Perheiden ja perhettä suunnittelevien neuvonta ja tuki	21
	Neuvonta palvelee perheitä arjen tilanteissa	21
	Ammatillinen tuki haastavissa perhetilanteissa	22
	Sateenkaariperheiden perhevalmennus	23
	Miten lapsia tehdään? -tilaisuudet	23
	Yhteisöllinen ja kulttuurinen toiminta	24
	Kansainvälinen sateenkaariperhepäivä	24
	Pride-tapahtumiin perhesisältöjä	24
5.	Tukipalvelut	25
	Jäsenpalvelujen kehittäminen	25
	Viestintä	25
	Hallinto	26
	Henkilöstö	26
	Toimitilat	26
	Talous	26
	LIITE 1: Koulutukset	28
	LIITE 2: Kaikkien Perheiden Suomi –hankkeen toimintakertomus	32

1. Johdanto

Sateenkaariperheet ry on lastensuojelu- ja perhejärjestö, joka tekee

- Ihmisoikeustyötä
- Perhepolitiikan kehittämistyötä
- Lapsi-, perhe- ja nuorisotyötä
- Sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluiden kehittämistyötä
- Moninaisuuskasvatustyötä

Sateenkaariperheet ry kuuluu jäsenenä Lastensuojelun Keskusliittoon, Setaan, Ilgaan, Nelfaan, Transgender-Europeen, Parisuhdekeskus Katajaan, Sosteen ja Väestöliittoon.

Sateenkaariperheet ry:n toimintavuosi 2018 oli yhdistyksen kahdeskymmenesensimmäinen.

2. Vaikuttamistyö

Yhteiskunnallisen vaikuttamistyön pohjana toimii yhdistyksen syyskokouksen vuonna 2017 vahvistama 'Perhepoliittiset tavoitteet 2018–2022' -tavoiteohjelma. Perhepoliittiset tavoitteet koostuvat 10 tavoitealueesta. Toista kertaa tavoitteille asetettiin myös painopiste seuraavalla vaalikaudelle. Painopistealueeksi otettiin sukupuolen moninaisuus.

Toimintavuonna otettiin kaksi valtavaa harppausta sateenkaariperheiden lasten oikeuksissa: äitiyslaki ja sosiaalisen vanhemman tapaamisoikeus. Molemmissa lainsäädäntöhankkeissa yhdistyksen panos oli hyvin merkittävä, äitiyslain osalta yhdistys on toiminut koko hankkeen alullepanijana. Toimintavuoden vaikuttamistyötä leimasi myös valmistautuminen eduskuntavaaleihin ja hallitusohjelmaan (alkuvuodesta 2019). Hallitus asetti yhdistykselle neljä hallitusohjelmataavoitetta, joita on viety aktiivisesti päättäjien ja yhteistyökumppanien tietoon.

Koko vuoden suurin edistysaskel saavutettiin kun äitiyslaki päätettiin hyväksyä eduskunnassa helmikuun lopussa. Eduskunnan lakivaliokunta sai vihdoin valmiiksi lausuntonsa 16.2. puolentoista vuoden käsittelyn jälkeen. Kansalaisaloite käynnistettiin yhdistyksen ohjauksessa vuoden 2015 lopussa. Alkuvuodesta tehtiin aktiivista vaikuttamistyötä, jotta eduskunnan suuri sali äänestäisi lain puolesta. Lopulta eduskunta päätti hyväksyä lain huikealla enemmistöllä 122-42. Äitiyslaki oli merkittävin uudistus sateenkaariperheiden lasten oikeuksien näkökulmasta vuonna 2009 toteutuneen perheen sisäisen adoption jälkeen, sekä suurin vaikuttamistyön ponnistus koskaan.

Lapsen huolto- ja tapaamislain uudistushanke oli käynnissä koko toimintavuoden ajan ja huipentui joulukuussa erinomaisen lain vahvistamiseen eduskunnassa. Lain hyväksymisen myötä otettiin toinen (äitiyslain lisäksi) äärimmäisen tärkeä askel, kun lapselle tulee mahdolliseksi vahvistaa tapaamisoikeus sosiaaliseen vanhempaan. Samalla vanhemmille saadaan suurempi sopimusvapaus lapsen asumisesta, hullosta ja tiedonsaannista myös muulle kuin vanhemmalle. Yhdistys oli kuultavana lakivaliokunnassa ja pyrki vaikuttamaan lain hiomiseen valiokunnassa myös tiedottein ja keskusteluin päättäjien ja muiden lausujatahojen kanssa. Kaikista ponnistuksista huolimatta lakivaliokunta ei lopulta palauttanut lakiin hallituksen pois jättämää mahdollisuutta sopia tapaamisesta muulle kuin vanhemmalle, vaan sosiaalisen vanhemman tapaamisoikeus täytyy aina vahvistaa tuomioistuimessa.

Kolmanneksi merkittävin vaikuttamistyöhanke vuoden 2018 aikana oli sijaissynnytlainsäädännön lobbaaminen seuraavan hallituksen hallitusohjelmaan vuonna 2017 yhdessä kumppanien kanssa laaditun vaikuttamissuunnitelman mukaisesti. Yhteistyössä Simpukan ja Kohtuuttomien kanssa järjestettiin tutkimusseminaari Turun yliopistolla, julkaistiin

useita mielipidekirjoituksia ja syötettiin teemaa median käsiteltäväksi. Mediassa olikin vuoden aikana näyttäviä artikkeleita ja TV-ohjelmia teemasta. Teemaa pidettiin myös jatkuvasti esillä sosiaalisessa mediassa.

Toimintavuoden aikana hallitus päätti korjata monimuotoisten perheiden perhevapaita, vaikka perhevapaiden kokonaisuudistus kariutuikin hallituskumppanien erimielisyyksiin. Ministeri puhui julkisesti esimerkiksi monikko- ja sateenkaariperheiden etuuksista. Tästä ja yhdistyksen vaikuttamistyöstä huolimatta sateenkaariperheiden perhevapaita ei kuitenkaan parannettu, vaan parannukset kohdistuivat monikko-, adoptio- ja yhden vanhemman perheisiin.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu vei naisparien hedelmöityshoitosyrjintätapauksen lautakunnan käsiteltäväksi loppuvuodesta 2015 yhdistyksen aloitteesta. Päätös tuli viimein loppuvuodesta 2016 ja se oli langettava. Klinikat kuitenkin kiistivät syrjinnän ja valittivat alkuvuodesta 2017 hallinto-oikeuteen, jonka päätöstä ei tullut vielä vuoden 2018 puolellakaan. Asiaa pyrittiin pitämään julkisessa keskustelussa aktiivisella mediatyöllä. Isoille medioille annettiin juttuvinkkejä ja haastateltavia perheitä. Syyskaudella kaikki isot mediat käsittelivät asiaa näyttävästi. Toiminnanjohtajan mielipidekirjoitus asiasta julkaistiin Helsingin Sanomissa 19.10. Sairaanhoidopiirit ovat ryhtyneet valmistelemaan lahjasoluhoidojen aloittamista julkisilla klinikoilla. Yhdistyksen vuosikymmenen tekemä vaikuttamistyö alkaa vihdoin vaikuttaa.

Vaikuttamistyötä translain saamiseksi uuden hallituksen ohjelmaan on tehty yhdessä kumppanien kanssa. Yhdistys on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, miten trans- ja vanhemmuuslakien pykälät vaikuttavat transihmisten lasten oikeusturvaan.

Yhdistys jatkoi vaikuttamistyötään myös adoptiolautakunnan täysistunnossa, jossa seurattiin toimintavuoden aikana miten yhteisen adoption mahdollistuminen vuonna 2017 samaa sukupuolta oleville pareille eteni palvelujärjestelmässä. Adoptioperheet ry:n kanssa käynnistettiin yhteistä vaikuttamis-, tiedottamis- ja vertaistoimintaa samaa sukupuolta oleville adoptiohakijoille ja –vanhemmille.

Perhehoitohanke käynnistyi vuonna 2018. Se on luonteeltaan nimenomaan vaikuttamistyön hanke. Sillä pyritään muuttamaan niitä käytäntöjä, joiden takia sateenkaariperheet ovat toistaiseksi toimineet vain hyvin vähän perhehoitajina ja lapsia on sijoitettu sateenkaariperheisiin ylivarovaisesti. Katso hankkeesta luvussa 3.

Yhdistys toimi vuonna 2018 uudella tavalla turvapaikkaa hakevien sateenkaariperheiden oikeuksien ajamiseksi. Yhdistys päätti tukea venäläistä sateenkaariperhettä, joka sai Suomelta kielteisen turvapaikkapäätöksen, lähettämään valituksen YK:n lapsen oikeuksien komitealle. Etsimme asiantuntevan juristin, keräsimme jäseniltämme ja kansalaisilta lahjoituksia asianajokustannuksiin ja toimimme apuna argumentoinnissa. Keräsimme myös kansainvälisen verkoston, joka kirjoittaa oman lausuntonsa valituksen tueksi (third party intervention).

Yhdistys osallistui myös aktiivisesti kansainväliseen vaikuttamistyöhön yhdessä muiden eurooppalaisten sateenkaariperhejärjestöjen eli Nelfan, Ilga-Euroopan ja kansainvälisen sateenkaariperhepäivän koordinaatioryhmän kanssa.

Lausunnot

Konservatiivihallituksen aikana ei juurikaan ole valmisteltu lakialoitteita, jotka liittyisivät sateenkaariperheiden aseman parantamiseen.

- Lausunto valtion määräaikaisraporttiluonnoksesta koskien lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumista Suomessa 19.1.2018
- Lausunto Euroopan neuvoston hlbti-suosituksen toteutumisesta Suomessa 19.6.2018

- Lausunto valtion määräaikaisraporttiluonnoksesta koskien CEDAW-sopimuksen toteutumista Suomessa 31.8.2018
- Lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle lapsenhuoltolaista 4.10.2018

Tiedotteet ja kannanotot (kaikki tiedotteet nähtävillä STT:n tiedotepalvelussa, kotisivuilla linkki)

- Sateenkaariperheet ry tarjoaa asiallista tietoa ja tukea kumppanuusvanhemmuuteen 4.1.2018
- Lakivaliokunta esitti tänään äitiyslain hyväksymistä – tässä argumentit kansalaisaloitteen puolesta 16.2.2018
- Eduskunta hyväksyy äitiyslain 28.2. – tästä materiaalit aihetta koskevaan artikkeliin – tervetuloa jännittämään kanssamme 23.2.2018
- Äitiyslaki-kampanjan järjestöt: Kansalaisaloite hyväksyttiin selvällä enemmistöllä – uusi laki parantaa lapsen oikeusturvaa 28.2.2018
- Seminaari sijaissynnytyksestä – lisääntymisoikeuksia, etiikkaa ja politiikkaa 6.3.2018
- Tutkimus sateenkaariperheiden vanhempien kokemuksista julkaistaan 27.3. 8.3.2018
- Lapsenhuoltolain uudistuksessa perheiden sopimusvapaus jäämässä puolitiehen – sopimusmahdollisuus lapsen ja sosiaalisen vanhemman tapaamisista palautettava hallituksen esitykseen 6.6.2018
- Ulkomaisille sijaissynnytyksjärjestelyille on mahdollista kehittää eettisesti kestävä kotimainen vaihtoehto 25.9.2018
- Mieliopikirjoitus HS 19.10.2018: Julkisten klinikoiden hoitokäytäntö syrjii naispareja ja itsellisiä naisia
- Järjestöt: Sijaissynnytyksen kotimainen sääntely on ainoa eettisesti kestävä ratkaisu 19.11.2018

Yhdessä Monimuotoiset perheet -verkoston kanssa annetut lausunnot, kannanotot ja puheenvuorot:

- Puheenvuoro: Hallituksen tasa-arvo-ohjelman väliraportin kuulemistilaisuus 24.1.2018
- Puheenvuoro: LAPE-uudistuksen Osaamis- ja toimintakeskusten kehittäminen, eropalvelut 8.2.2018
- Lausunto: Vuoroasumisen seurauksia pohtiva työryhmä, Sosiaali- ja terveysministeriö 8.2.2018
- Kannanotto: Monimuotoisten perheiden perhevapaat kuntoon 9.4.2018
- Kannanotto: Hallituksen esitykseen lapsenhuoltolaista palautettava mahdollisuus sopia lapsen ja sosiaalisen vanhemman tapaamisista. 8.6.2018
- Lausunto Lakivaliokunnalle lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 9.10.2018
- Lausunto Sosiaali- ja terveysministeriölle adoptiotukien uudistamisesta 10.12.2018

Edustukset

- Toiminnanjohtaja toimi adoptiolautakunnan täysistunnon jäsenenä (varajäsen Anna Moring)
- Toiminnanjohtaja toimi Lapsiasiain neuvottelukunnan jäsenenä (kausi 2015–2019)
- Toiminnanjohtaja toimi Lapsiasiain neuvottelukunnan HLBTI ja lapset -työryhmän puheenjohtajana (kausi 2015–2019), projektipäällikkö ja tutkija jäsenenä
- Projektipäällikkö toimi yhdistyksen edustajana Kuluttajaparlamentin tarkkailijajäsenenä (Kuluttajaliitto)
- Toiminnanjohtaja toimi yhdistyksen edustajana Monimuotoiset perheet –verkostossa
- Puheenjohtaja toimi Setan kv-työryhmän jäsenenä
- Toiminnanjohtaja ja puheenjohtaja toimivat yhdistyksen edustajina Ilga-Europen vuosikokouksessa Brysselissä
- Projektipäällikkö toimi yhdistyksen edustajana Perhejärjestöjen yhteistyöfoorumissa
- Vertaistoiminnan koordinaattori toimi yhdistyksen edustajana Väestöliiton Hyvä Kysymys-hankkeen koordinaatioryhmässä
- Vertaistoiminnan koordinaattori toimi Sinuiksi-hankkeen asiantuntijaryhmässä

- Koulutussuunnittelija toimi Rainbow Rights –hankkeen ohjausryhmässä
- Hallituksen jäsen Anu Kantola toimi Nelfan hallituksen jäsenenä ja yhdistyksen edustajana Nelfan vuosikokouksessa

Kaikkien perheiden Suomi-hanke 2017–2019

Kaikkien Perheiden Suomi –hanke sai kolmevuotisen jatkorahoituksen Stealta. Kyseessä on vuosina 2017–2019 toimiva vaikuttamistyön hanke, jonka takana on Monimuotoiset perheet -verkosto ja sen kymmenen jäsenjärjestöä. Sateenkaariperheet ry hallinnoi hanketta verkoston puolesta. Useat verkoston perhepoliittisista tavoitteista edistävät suoraan tai välillisesti yhdistyksen perhepoliittisia tavoitteita. Hanke on erittäin keskeinen osa yhdistyksen vaikuttamistyötä. Se ei korvaa yhdistyksen tekemää työtä, vaan täydentää sitä ja antaa tukea ja leveämmät hartiat kun niitä tarvitaan. Hanke inspiroi, ideoi ja lietsoo verkoston järjestöjen tekemää vaikuttamistyötä. Iso osa yhdistyksen perhepoliittisista tavoitteista on kuitenkin sellaisia, joihin verkosto ja hanke eivät juurikaan voi antaa tukeaan. Hankkeen toimintakertomus 2018 löytyy kokonaisuudessaan tämän toimintakertomuksen liitteestä.

Yhteistyöverkostojen kehittäminen

Strateginen verkostoituminen on ollut jo pitkään yhdistyksen vaikuttamistoiminnan kulmakiviä. Toimintavuoden aikana käynnistettiin runsaasti uusia yhteistyöverkostoja ja kehitettiin olemassa olevia.

- Uutena hankkeena käynnistynyt perhehoitohanke teki yhteistyötä useiden perhehoidon parissa toimivien niin julkisten kuin järjestöjen ja yksityistenkin palveluntuottajien kanssa.
- Lapsiasiavaltuutetun kanssa yhteistyö on vakiintunut hyvin kiinteäksi, kun valtuutettu perusti HLBTI ja lapset -työryhmän ja kutsui yhdistyksen toiminnanjohtajan sen puheenjohtajaksi kaudelle 2015-2019.
- Toimintavuoden aikana toimittiin aktiivisesti Simpukan, Kohtuuttomat ry:n ja Väestöliiton kanssa sijaisnnytyislainsäädännön edistämiseksi.
- Ihmisoikeusjärjestöjen Amnesty ja Ihmisoikeusliitto kanssa tehtiin vaikuttamisyhteistyötä, ennen kaikkea translain ja äitiyslain osalta.
- Yhdistys jatkoi syksyllä 2015 perustetun äitiyslaki-kampanjan yhteistyöverkoston koordinointia kansalaisaloitteen tukemiseksi ja tiedottamiseksi.
- *Monimuotoiset perheet -verkosto* on kymmenen perhejärjestön verkosto, joka käynnisti yhteisen vaikuttamistyön hankkeen vuonna 2013. Yhdistyksen merkittävin yhteistyöverkosto.
- Tutkimushankkeen käynnistymisen myötä aktiivista tutkimusyhteistyötä on tehty THL:n, Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksen, Tampereen yliopiston Hoitotieteen, MLL:n, Suomen Mielenterveysseuran ja Lastensuojelun Keskusliiton kanssa.
- Seta ry on yhdistyksen kattojärjestö ja vaikuttamistyön kumppanina kaikista merkittävien. Sateenkaariperheet ry:n työ niveltyy Setan toimintaan hyvin saumattomasti.
- *Väestöliiton* kanssa yhteistyössä jatkettiin Hyvä Kysymys –palvelun yhteistä tuottamista. Väestöliiton kanssa yhteistyössä oli käynnissä myös yhdistyksen tutkimushanke. Väestöliitto oli aktiivinen äitiyslakikampanjassa.
- Lastensuojelun Keskusliitto on yhdistyksen tutkimushankkeen ja perhehoitohankkeen kumppani. Lisäksi keskusliitto on keskeinen kumppani vaikuttamistyössä.
- Uusperheiden liiton kanssa tehtiin vuoden 2018 aikana tiivistä yhteistyötä sateenkaariperheiden uusperhetoiminnan kehittämiseksi

- Perhesuhdekeskus kehittänyt aloitteellisena ja aktiivisena osapuolena Setan jäsenjärjestöjen yhteistyötä liittyen palveluohjaukseen ammatillisen tuen tarjoajien kesken ja ryhmänohjaajakoulutukseen liittyen
- Perhesuhdekeskuksen myötä yhteistyötä on tehty aiempaa laajemmin pari- ja perhesuhteiden hyvinvointiin ja eroauttamiseen liittyvien toimijoiden kanssa (mm. kirkon perheneuvonta, Sininauhaliiton erotyö, pk-seudun eropalvelut, Parisuhdekeskus Kataja) /

Muita tärkeitä yhteistyökumppaneita, joiden kanssa on toimittu aktiivisesti vuoden 2018 aikana, ovat ainakin yhdenvertaisuusvaltuutettu, MLL, Pienperheyhdistys, Trasek ry, Regnbågsankan ja joukko Setan paikallisjärjestöjä.

Kansainvälinen vaikuttamistyö

Vuoden 2018 aikana yhdistys toimi aktiivisesti Euroopan sateenkaariperheyhdistysten kattojärjestössä Nelfassa (Network of European LGBT Families Associations), jonka perustajajäsen yhdistys on. Yhdistyksen hallituksen jäsen Anu Kantola toimi Nelfan hallituksen jäsenenä. Muita kansainvälisen vaikuttamistyön tärkeitä kumppaneita (ja kattojärjestöjä) ovat Transgender Europe, Ilga ja ennen kaikkea sen eurooppalainen osasto, Ilga-Eurooppa. Yhdistyksen puheenjohtaja toimi myös Setan kv-työryhmässä. Yhdistys osallistui Nelfan ja Ilga-Euroopan vuosikokouksiin.

Nelfa ja sen sisarjärjestöt muilla mantereilla järjestivät seitsemättä kertaa Kansainvälisen sateenkaariperhepäivän 6.5.2018. Sateenkaariperhepäivän tapahtumista Suomessa ks luku 4.

3. Ammatillisen työn kehittäminen ja tiedon tuottaminen

Ammatillinen koulutus sateenkaariperheistä

Yhdistyksessä toimi vuosina 2012-2017 koulutushanke, jota rahoitti OKM. Kesästä 2017 ammattilaisten ja opiskelijoiden koulutustoimintaa on toteutettu huomattavasti pienemmässä mittakaavassa. Saatuihin koulutuspyyntöihin on pyritty vastaamaan, mutta aktiivista ja suunnitelmallista koulutustoimintaa on toteutettu vain hankkeiden kohderyhmien osalta. Perhesuhdekeskus on kouluttanut perhe-, pari- ja eroneuvonnan ammattilaisia, perhehoitohanke lastensuojelun ammattilaisia.

Hankkeen päättymisen jälkeen (muut kuin hankkeiden) koulutukset muuttuivat jälleen maksullisiksi (100e/45min), ja kouluttajina toimivat yhdistyksen työntekijät sekä koulutetut vapaaehtoiset. Lisäksi kouluttajina toimivat muut asiantuntijat ja yhteistyökumppanit. Koulutusmarkkinoinnin lopettamisen ja koulutusten maksullisuuden johdosta koulutuskysyntä on vähentynyt koulutushankkeen päätyttyä huomattavasti.

Ammatillisia koulutuksia järjestettiin vuonna 2018 yhteensä 21 kappaletta 9 eri paikkakunnalla ympäri Suomen. Koulutuksilla (yht. 47 oppituntia) tavoitettiin 1121 perheitä työssään kohtaavaa ammattilaista tai tulevaa ammattilaista.

Lähes kaikki koulutukset olivat toimijakohtaisia koulutuksia. Perheaikaa.fi-sivuston kaikille avoimet verkkoluennot ovat tavoittaneet myös ammattilaisia. Verkkoluentojen teemoja olivat

- Perhesuhdekeskus tukena perhesuhteiden karikoissa – Terhi Väisänen
- Vanhempien kokemukset sateenkaariperheiden lasten hyvinvoinnista – Kia Aarnio
- Läheiseni tuli kaapista – Terhi Väisänen
- Sateenkaariperheiden vanhempien tuen saanti – Kia Aarnio

Yhdistyksen koulutuksista saatu palaute on ollut erinomaista. Koulutussisältöjä on kehitetty aktiivisesti koulutuspalautteen, tutkimushankkeesta saadun tiedon ja perheiden kokemusten pohjalta.

Yhdistyksen oppaita ja esitteitä jaettiin runsaasti koulutusten yhteydessä. Toimintavuoden aikana otettiin uusintapainos ammattilaisille suunnatusta ”10 askelta sateenkaariperheen kohtaamiseen” -oppaasta.

Perhesuhdekeskus koulutti vuoden aikana 193 perhe-, pari- ja erotyön ammattilaista sateenkaari-ihmisten perhe- ja läheissuhteista. Koulutusresurssit kohdennettiin pääasiassa yhteistyökumppaneille: kirkon perheneuvontaan, parisuhdeverkoston Parisuhdepäiviin ja Setan kanssa yhteistyössä järjestettyyn koko päivän koulutusseminaariin Helsingissä. Sateenkaarevat perhe- ja läheissuhteet -seminaari Helsingissä markkeerasi samalla Perhesuhdekeskus-hankkeen puoliväliä. Syksyllä Perhesuhdekeskus liittyi kirjahankkeeseen, jonka tarkoituksena on tuottaa käsikirja ammattilaisille ja opiskelijoille sateenkaarevista perhe- ja läheissuhteista. Perhesuhdekeskuksen perhetyöntekijä kirjoittaa kirjaan artikkelin sateenkaarevista pari- ja monisuhteista pari- ja perhetyössä.

Perhehoitohankkeen koulutuksista tarkemmin hankkeen esittelyssä alla.

Tutkimuksia ja selvityksiä sateenkaariperheiden hyvinvoinnista

Sateenkaariperheiden lasten hyvinvointi 2014–2018 -tutkimushankkeessa työskenteli tutkija Kia Aarnio. Alkuvuodesta 2018 saatettiin päätökseen sateenkaariperheiden 7–18-vuotiaiden lasten vanhempien laadullisen ja määrällisen kyselyaineiston analysointi. Aineisto oli kerätty syys–joulukuussa 2015 sekä kesä–marraskuussa 2016. Tuloksista ja niiden johtopäätöksistä kirjoitettiin laaja tutkimusraportti, joka julkaistiin Väestöliiton julkaisusarjassa maaliskuussa 2018 (Aarnio, Kylmä, Solantaus & Rotkirch, 2018). Tammikuussa 2018 järjestettiin fokusryhmä, jossa sateenkaariperheiden vanhemmat keskustelivat tutkimustuloksista tutkijan kanssa. Kyselytutkimusten ja fokusryhmätyöskentelyn perusteella laadittiin maaliskuussa 2018 toimenpide-ehdotukset, jotka julkaistiin samaan aikaan vanhempien tutkimusraportin kanssa. Raportin julkaisun yhteydessä annettiin useita TV-, radio- ja lehtihaastatteluja.

Tutkimushankkeen yhteistyökumppanit muodostivat ohjausryhmän, johon kuuluivat Väestöliitto, THL, MLL, LSKL, Suomen Mielenterveysseura sekä Tampereen yliopiston Terveystieteiden yksikön hoitotieteen laitos. Yhteistyötä tehtiin Jyväskylän yliopiston tutkijan Annukka Lahden kanssa liittyen sateenkaariparien eroihin ja sateenkaari-ihmisten perhesuhteisiin. Tutkimushankkeen rahoitti OKM. Hanke päättyi maaliskuussa 2018.

Tutkimushankkeen lisäksi yhdistys tukee sateenkaariperheitä koskevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa neuvomalla opinnäytetyöntekijöitä, konsultoimalla tutkimushankkeita, listaamalla nettisivuilla tutkimustarpeita ja etsimällä vapaaehtoisia tutkimukseen osallistujia. Vuoden 2018 aikana yhdistys neuvoi arviolta 20 kertaa opinnäytetyön tekijöitä. Opiskelijat perehtyvät sateenkaariperheteemoihin ja toimivat omissa opiskeluryhmissään sateenkaariperhetietouden asiantuntijoina ja kouluttajina. Suuri osa neuvottavista on valmistumassa sosionomiksi, osa muun muassa kättilöiksi ja kasvatustieteen maistereiksi.

Perhesuhdekeskus – Hyvinvointia sateenkaarikansan perhesuhteisiin

Perhesuhdekeskus aloitti toimintansa hankemuotoisena 1.5.2017. Perhesuhdekeskus lisää hyvinvointia sateenkaarikansan perhesuhteisiin kehittämällä perhesuhteita tukevaa vertaistoimintaa, tarjoamalla ammatillista tukea haastavissa perhetilanteissa oleville ja tuottamalla tietoa perhesuhteiden tueksi. Yhdistyksen muusta toiminnasta poiketen Perhesuhdekeskuksen toiminnan kohderyhmänä ovat kaikki sateenkaari-ihmiset ja heidän läheisensä.

Hankkeen toisena toimintavuotena Perhesuhdekeskuksen ammatillisen tuen palveluita vakiinnutettiin, rakkaussuhdetoiminta juurtui osaksi Perhesuhdekeskusta ja uusia vertaistoiminnan muotoja kehitettiin ja kokeiltiin. Projektipäällikkönä toimi Sanna Metsäpuu (ent. Nevala) ja perhetyöntekijänä Terhi Väisänen. Yhteistyötä tehtiin aktiivisesti Setan ja sen jäsenjärjestöjen kanssa. Perhesuhdekeskuksen toiminnat on kuvattu tässä toimintakertomuksessa osana muita yhdistyksen toimintoja

Väriä perhehoitoon – sateenkaariperheet perhehoitajiksi 2018-2020

Väriä perhehoitoon – Sateenkaariperheet perhehoitajiksi -hanke aloitti toimintansa 16.4.2018. Hankkeen tavoitteena on lisätä perhehoitoon pääsevien lasten osuutta lastensuojelun sijaishuollossa edistämällä sateenkaari-ihmisten mahdollisuuksia ryhtyä sijaisvanhemmaksi. Tärkein keino on tiedon lisääminen niin lastensuojelun ammattilaisille kuin sateenkaariperheille. Projektipäällikkönä ja ainoana hankkeen työntekijänä toimi Heidi Puustinen. Hankkeen yhteistyökumppaneina toimivat Helsingin kaupungin lastensuojelu/ perhehoito, Lastensuojelun Keskusliitto ry, Pelastakaa lapset ry, Perhehoitokumppanit Suomessa Oy, Perhehoitoliitto ry ja Pesäpuu ry. Hanke järjesti yhteistyökumppaneille aloituskoulutuksen sateenkaariperheiden sensitiivisestä kohtaamisesta perhehoidossa. Kouluttajana toimi Brittiläinen perhehoito- ja adoptiojärjestö CoramBaaf ja osallistujia oli 23 henkilöä.

Sateenkaari-ihmisten tietoisuutta mahdollisuudesta ryhtyä perhehoitajaksi lisättiin tiedottamisen ja infotilaisuuksien avulla. Perhehoidon infotilaisuudet järjestettiin Helsingissä Helsinki Priden yhteydessä sekä Jyväskylässä. Lisäksi hanke oli mukana Mikkeli Pridessa esittelemässä toimintaansa. Infotilaisuuksissa ja muissa yhteydenotoissa ja tapaamisissa tavoitettiin 53 perhehoidosta kiinnostunutta henkilöä. Syksyksi oli suunniteltu aloitettavan sijaisvanhempien PRIDE-ennakkovalmennus. Valmennusryhmän kokoaminen oli haasteellista, eikä ryhmää pystytty aloittamaan suunnitelmien mukaisesti. Ryhmän aloitusta siirrettiin vuodelle 2019 ja perheiden rekrytointia jatkettiin vielä loppu vuosi.

Sateenkaarisijaisvanhempia tavoiteltiin kyselyllä, johon vastasi 11 sijaisvanhempaa. Sijaisvanhemmista koostuva fokusryhmä aloitti toimintansa syksyllä. Ryhmään ilmoittautui mukaan 7 perhettä. Ryhmän tavoitteena on kerätä tietoa sateenkaarisijaisvanhempien kokemuksista prosessin eri vaiheissa ja kehittää sensitiivisiä toimintamalleja. Ryhmän lisäksi kolme sijaisperhettä ja kaksi ammatillista perhekotia ilmoitti kiinnostuksensa hanketta kohtaan ja jakoivat kokemuksensa henkilökohtaisilla tapaamisilla tai puhelinkeskusteluissa. Lisäksi oli henkilökohtaisia tapaamisia sijaisperheiden kanssa, joissa on sijoitettuna sateenkaariperheen lapsi tai sateenkaarinuori.

Väriä perhehoitoon -hanke osallistui Valtakunnallisille lastensuojelupäiville Turussa, Valtakunnallisille perhehoidonpäiville Laukaassa sekä Ääni 18 – Lapsen oikeuksien foorumiin Hämeenlinnassa, joissa kohdattiin perhehoidon ammattilaisia ympäri Suomen. Yhteistyötä tehtiin perhehoidon tuottajien kanssa niin julkisella sektorilla, järjestöissä kuin yksityistellä sektorilla. Yhteistyö Perhehoitoliiton Meidän sakk -hankkeen kanssa nosti sijaissisarouden vahvasti mukaan hankkeen yhdeksi näkökulmaksi. Organisaatiokehittäminen aloitettiin Perhehoitokumppanit Suomessa Oy:n kanssa ja PRIDE-materiaalin kehittäminen Pesäpuu ry:n kanssa. Hankkeesta osallistuttiin LAPEn, THL:n ja Hyvinvointioikeuden instituutin asiantuntijaseminaareihin ja THL:n lastensuojelukäsikirjan kappale sateenkaariperheistä päivitettiin. Medianäkyvyyttä hanke sai useilla lehtijutuilla ja ilmoituksilla niin sosiaalialan ammattilehdissä kuin sanomalehdissä. Hankkeen Facebook keräsi 271 tykkääjää ja parhaimmillaan julkaisut tavoittivat kaikkiaan 2300-5500 henkeä.

Sateenkaariperheitä koskevat julkaisut

Toimintavuoden aikana julkaistiin seuraavat materiaalit:

- Tutkimusraportti: Sateenkaariperheiden vanhemmat – Kokemuksia lasten hyvinvoinnista, perhesuhteista ja tuen saannista (187s.)

- Uusintapainos oppaasta 10 askelta sateenkaariperheen kohtaamiseen
- Perhesuhdekeskuksen ja perhehoitohankkeen esitteet

4. Vertaistoiminta, perheiden tukeminen ja neuvonta

Monimuotoista vertaistoimintaa perheille

Toimintavuoden vuositeemana oli moninaiset perhesuhteet. Toimintavuoden tavoitteena oli haastaa näkemään perhesuhteet yhä laajemmin yhdistyksen omassa työssä. Teema liittyi Perhesuhdekeskuksen mukanaan tuomaan laajaan perhekäsitykseen. Sateenkaariperheet ja Perhesuhdekeskus järjestivät useita tapahtumia moninaisten perhesuhteiden vahvistamiseksi, sekä alkoivat kehittää yhteistyössä uudenlaisia sateenkaariperheiden perhesuhteita vahvistavia vertaistoimintoja.

Moninaisia perhesuhteita vahvistavat vertaistoiminnot vuonna 2018 (tarkemmat kuvaukset myöhemmin):

- Pari- ja monisuhdekurssit (9kpl)
- Eroseminaarit (2)
- Vanhemman neuvo -kurssi (1)
- Läheisinfot (6)
- Anonyymi chat sateenkaari-ihmisten läheisille (1)
- Anonyymi chat sateenkaari-ihmisille moninaisista perhesuhteista (1)
- Haasteita suvun kanssa -keskustelutilaisuudet sateenkaari-ihmisille (2)
- Sosiaalisten vanhempien ryhmä (3)
- Sateenkaarevien uusperheiden aikuisten viikonloppu (1)
- Apila- ja vanhemmuuskumppanuusperheiden ja -perheestä haaveilevien tapaaminen (1)

Sateenkaarevien uusperheiden aikuisille järjestettiin rakkaus- ja perhesuhteiden hyvinvointia lisäävä viikonloppu Lahdessa yhteistyössä Suomen uusperheiden liiton (Supli) kanssa yhteensä 7 parille. Suplin kanssa tehdään yhteistyötä myös uusperheiden vertaisohjaajien koulutuksensa osalta, jotta tulevaisuudessa Sateenkaariperheillä olisi säännöllistä vertaisohjattua uusparien toimintaa.

Jäsenistön toiveesta keväällä alettiin suunnitella sateenkaariperheiden 4-6 -vuotiaalle lapsille suunnattuja tuokioita, jotka vahvistavat lasten perheidentiteettiä ja antavat keinoja kohdata ulkopuolisten kysymyksiä perheeseen liittyen. Suunnittelutiimissä on mukana kirjoittaja, kuvittaja, kaksi lastentarhanopettajaa, Helsingin paikallistiimin jäseniä sekä yhdistyksen työntekijöitä. Tuokioiden kokonaisuus valmistuu vuoden 2019 aikana.

Apila- ja kumppanuusvanhemmuusperheille suunnattuja teemoitettuja tuokioita alettiin suunnitella syksyn aikana niiden teemojen pohjalta, joita nousee esiin neuvonta- ja tukipalveluissa. Tuokiot pilotoidaan vuonna 2019. Tavoitteena on kouluttaa pilotoinnin jälkeen vapaaehtoiset ohjaamaan tuokioita.

Vertaistoiminnan lisäksi moninaisia perhesuhteita vahvistettiin ja tuettiin Perhesuhdekeskuksen ammatillisen tuen keinoin sekä perhe- ja parityön ammattilaisia kouluttamalla.

Sukupuoleltaan moninaisten perheet

Edellisvuoden vuositeemana olivat perheet, joissa vähintään yksi vanhemmista kuuluu sukupuolivähemmistöön. Toiminnan kehittämisen tueksi ja pohjaksi muodostettiin sukupuolen moninaisuuden työryhmä, jonka tehtävänä oli kartoittaa tarpeita ja toiveita muun muassa

vertaistoiminnan, kouluttamisen ja vaikuttamistyön suhteen. Ryhmä, johon ilmoitautui mukaan yhdeksän henkilöä, kokoontui yhden kerran. Ryhmän koollekutsuja joutui vetäytymään vastuusta elämänmuutosten vuoksi. Tästä syystä ryhmä otti uuden aloituksen keväällä 2018. Työryhmä kokoontui viisi kertaa, joista yksi oli kolmituntinen work shop, jonka tuotoksena saatiin runsaasti kehittämisasiideoita ja suunta sille, mitä ko. perheiden eteen tehdään tulevaisuudessa. Työryhmään osallistui 12 henkilöä. Työryhmän facebook-ryhmässä keskusteluun osallistui muutama henkilö enemmän.

Kaksi innokasta ryhmänvetäjää koulutettiin Setan ryhmänohjaajakoulutuksessa, joka oli suunnattu ihmisille, jotka vetävät ryhmiä sukupuolivähemmistöille. Nämä kaksi koulutettua ryhmänohjaajaa käynnistivät ryhmän sukupuolivähemmistöön kuuluville vanhemmille tai vanhemmuutta suunnitteleville. Ryhmän ensimmäinen kokoontuminen pidettiin heinäkuussa Helsinki Pride -viikolla. Molemmat ryhmänvetäjät saivat loppukesästä perheenlisäystä, minkä vuoksi ryhmän kokoontumiset jäivät ensimmäisenä vuotena kahteen tapaamiskertaan suunnitellun kolmen sijasta.

Vuonna 2016 toteutettiin nettikysely Sukupuolen moninaisuus ja vanhemmuus, johon saatiin vastauksia 95:ltä sukupuolivähemmistöön kuuluvalta. Työryhmä pohti, että olisi tärkeää saada ajankohtaisempaa tietoa ja kysely uusittiin hyvin nopealla aikataululla vuoden 2018 aikana. Kuukaudessa vastauksia saatiin 83. Molempien kyselyjen vastaukset purettiin ja koostettiin työryhmän käytettäväksi. Alettiin koota perheellistymisopasta, jossa myös osio, miten kertoa lapselle vanhemman sukupuolen moninaisuudesta ja sukupuolenkorjausprosessista. Tavattiin Helsingin sukupuoli-identiteetin tutkimuspoliklinikan sosiaalityöntekijöitä ja saatiin tietä, että prosessiin ei juurikaan kuulu perhesuunnittelua. Aloitettiin suunnitella, mitä sukupuoli-identiteetin tutkimusyksiköissä pitäisi perheellistymismahdollisuuksista ja niiden huomioimisessa sukupuolenkorjausprosessissa. Seuraavalle vuodelle jäi tehdä ohjeistus poliklinikoina.

TransHelsinki-viikolla järjestettiin perhetapaaminen yhdistyksen toimitiloissa. Tortillojen äärellä tutustumiseen osallistui 25 lasta ja aikuista yhdeksästä perheestä. Lisäksi järjestettiin Miten transihmiset tekevät lapsia –tilaisuus, joka keräsi enemmän osallistujia kuin koskaan aiemmin. Yhdessä muiden järjestäjätahojen kanssa järjestettiin kynttilämielenosoitus ja tehtiin kannanotto, jossa ihmisoikeusjärjestöt vaativat transihmisten syrjinnän lopettamista kansainvälisenä transmuistopäivänä.

Ryhmä sukupuoltaan pohtiville lapsille, varhaisnuorille ja heidän perheilleen järjestettiin yhteistyössä Transtukupisteen kanssa kuusi kertaa. Tapaamisiin osallistui yhteensä 154 henkilöä. Ryhmä on kasvattanut suosiotaan vuosi vuodelta ja saatu palaute on ollut erinomaista. Ryhmä koetaan tärkeäksi, ja sen kävijät ovat perustaneet Translasten perheet –yhdistyksen, jonka toimesta on myös järjestetty retkiä ja vertaistapaamisia.

Apilaperhetoiminta

Apilaperheille, vanhemmuuskumppanuutta suunnitteleville tai siitä kiinnostuneille järjestettiin yksi tilaisuus Helsingissä. Tilaisuudessa kuultiin kolmen apilaperheen vanhemman tarinat omista perhekokemuksistaan. Heidän perheissään on 10-18-vuotiaita lapsia. Kokemusten kuuntelun lisäksi osallistujat saivat perustietoa vanhemmuuskumppanuudesta. Kaikille kumppania vielä etsiville oli lopuksi kumppanuusvanhempi –speed date. Yhdeksän henkilöä ja pariskuntaa osallistui speed dateen ja kahdeksalle löytyi vähintään yksi henkilö, jonka kanssa jatkaa aiheen tiimoilta keskustelua. Speed daten aikana vanhemmuuskumppanin jo löytäneet (4kpl) juttelivat keskenään ja kokeneiden apilaperhevanhempien kanssa. Osallistumislomakkeen täytti myös 10 henkilöä, jotka eivät päässeet ko. tapaamiseen, mutta toivoivat, että heitä infotaan aiheen tiimoilta olevista tulevista tapahtumista. Seuraava tutustumiseen erityisesti keskittyvä tapahtuma päätettiin järjestää jo alle kahden kuukauden kuluttua, alkuvuodesta 2019.

Apilaperhettä ja vanhemmuuskumppanuutta suunnittelevien facebook-ryhmä kasvoi kovasti vuoden aikana. Ryhmässä oli vuoden lopussa 173 jäsentä.

Apilaperhettä suunnittelevia neuvottiin runsaasti neuvontapalveluiden kautta. Moni kysyy neuvoja juridisissa ja muissa byrokraattisissa kysymyksissä, mutta neuvoja vanhemmuuskumppaneiden löytämiseksi tuli edellisvuoden tapaan runsaasti. Sateenkaariperheet ry on selvästi lunastanut paikkansa ydinperheestä poikkeavien ja etenkin vanhemmuuskumppanuusperheiden asiantuntijatahona. Useita yhteydenottoja tuli myös ihmisiltä, jotka haaveilivat heteroparisuhteesta, mutta sen puuttuessa toivoivat vanhemmaksi tulemistä esimerkiksi yhdessä miesparin kanssa. Ihmisiä ohjattiin etsimään vanhemmuuskumppaneita mm. sateenkaariperhe-keskustelufoorumien, apilatapahtumien, alkutaipaleiltojen sekä yleisten nettikeskustelu- ja treffipalstojen kautta.

Apila- ja kumppanuusvanhemmuusperheille suunnattuja teemoitettuja tuokioita alettiin suunnitella syksyn aikana niiden teemojen pohjalta, joita nousee esiin neuvonta- ja tukipalveluissa. Tuokiot pilotoidaan vuonna 2019. Tavoitteena on kouluttaa pilotoinnin jälkeen vapaaehtoiset ohjaamaan tuokioita

Koululaisten toiminta

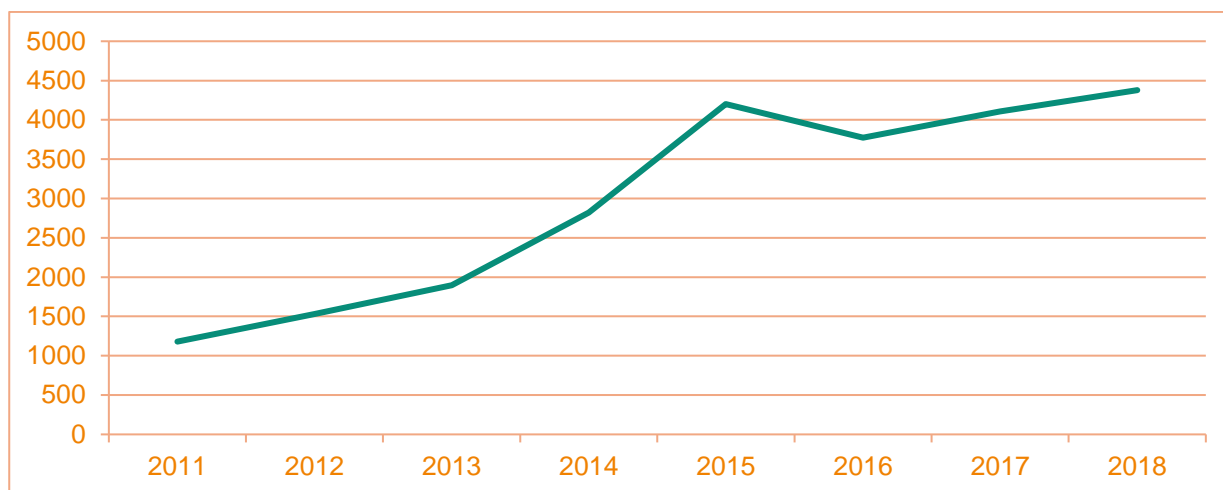
- Koululaisille järjestettiin paikallisesti ikiomaa toimintaa Helsingissä, Tampereella ja Turussa. Näistä toiminnoista tarkemmin alueittain alla.
- Koululaisten ja vanhempien keväinen leiri järjestettiin jo seitsemännen kerran, tällä kertaa Lahdessa.
- Kesän perheleirin yhteyteen järjestettiin edellisvuosien tapaan koululaisille oma rinnakkaisleiri, ja tämä järjestely sai sekä vanhemmilta että lapsilta erittäin hyvää palautetta. Koululaisten leirille osallistui 30 nuorta.

Vapaaehtoisesti toteutettua paikallistoimintaa 11 paikkakunnalla

Paikallistapaamisissa ja muissa paikallisissa tapahtumissa käyneiden osallistujien määrä on pysynyt vakaana muutaman viime vuoden. Paikallistapaamisten suunnittelusta ja järjestämisestä huolehtivat kunkin paikkakunnan vapaaehtoiset, jotka yhdessä muodostavat paikallistiimin. Vertaistoiminnan koordinaattori koordinoi paikallistiimien toimintaa. Kolmella paikkakunnalla kaupunki tukee paikallistoimintaa avustuksilla, joilla kustannetaan oman kaupungin toiminnan toimintakuluja.

Taulukko: Osallistumiset paikallistoimintaan

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Helsinki	400	720	1065	1655	2046	2010	2305	3047
Jyväskylä	200	290	240	200	343	247	165	21
Keski-Uusimaa	0	0	0	0	0	0	0	25
Kokkola	0	0	0	0	0	0	0	124
Kuopio	0	0	0	20	12	20	109	72
Kymenlaakso	0	0	0	30	32	43	46	36
Mikkeli	0	20	100	20	20	20	0	0
Oulu	120	100	110	125	143	196	310	270
Pori	0	0	0	80	97	137	147	156
Rovaniemi	60	20	20	0	20	20	26	0
Seinäjoki	0	0	0	100	94	88	0	0
Tampere	150	140	190	249	693	705	777	473
Turku	250	200	170	342	701	287	223	154
YHTEENSA	1180	1530	1895	2821	4201	3773	4108	4378

Taulukon luvut sisältävät osallistumiset vain alla kuvattuihin **paikallisiin** tapahtumiin. Mukana ei ole perhevalmennusten, parisuhdetoiminnan, leiritoiminnan, perheaikaa.fi-toiminnan ja muun valtakunnallisen vertaistoiminnan lukuja, koska ne tilastoidaan erikseen.

Helsinki

Vuoden 2018 aikana viikoittain tiistaamupäivisin järjestettävän perhekahvilan kävijämäärät ovat edelleen lisääntyneet. Perhekahviloiden lisäksi pääkaupunkiseudun paikallistiimi on vuoden aikana järjestänyt yhteensä kahdeksan alkutaipaletapaamista, viisi kaikille avointa perhetapaamista sekä kolme iltaperhekahvilaa yhdistyksen toimitiloissa.

Tyypillisesti sunnuntaisin järjestettävissä perhetapaamisissa on vapaan leikin, kuulumisten vaihdon ja tutustumisen lisäksi ollut vaihtelevasti pientä tekemistä ja teemaa, kuten askartelua tai lauluhetki, mutta myös aikaa ja mahdollisuus avoimelle keskustelulle sekä nyyttärihenkiselle kahittelulle. Iltaperhekahvilatapaamisissa on lisäksi ollut tarjolla ruoka pientä omavastuuhintaa vastaan. Keväällä pidetyssä iltaperhekahvilassa oli uutuuksena ammattilaisen tekemiä hemmotteluhierontoja.

Viikoittaiset perhekahvilatapaamiset ovat vuoden 2018 aikana kasvattaneet suosiotaan entisestäänkin. Perhekahvila on parituntinen avoin tapaamispaikka sateenkaariperheille. Perhekahvilassa saa jutustelun ja leikin lomassa luontevasti vertaistukea lapsiperheiden lisäksi sateenkaariperheellisyyteen liittyvissä erityiskysymyksissä. Ajankohdasta johtuen tiistaamupäivän tapaamisiin ovat osallistuneet erityisesti pienten lasten kanssa kotona olevat vanhemmat lapsineen.

Kansainvälisenä sateenkaariperhepäivänä käytiin joukolla katsomassa teatteri Kapsäkin Niilo Helanderin säätien apurahan avulla tarjoama Närpiäiset-lastenteatteriesityksen, jonka jälkeen lapset rapistelivat saamiaan yllätyspusseja. Syyskuun alussa Hot ry:n ja Sirkus Magentan kanssa järjestetty lasten liikuntarieha Eläintarhan kentällä suorastaan pursusi liikunnan iloa. Edellä mainittujen tapahtumien lisäksi paikallistiimi järjesti keväisen luontoretken Mustavuoreen, lelujenjärjestelytalkoot yhdistyksen toimitiloissa sekä HopLop-retken. Pride-viikon ohjelmaan sisältyi suuren suosion saavuttaneiden Fazer- ja kiipeilypuisto Korkee-retkien lisäksi alkutaipaletapaaminen, vauvatreffit, perhetapaaminen, kulkuepäivän piknik ja Seurasaaren-retki. Pikkujouluja vietettiin joulukuun perhetapaamisen yhteydessä jouluisen askartelun, herkkutellun, joululauluhetken ja rennon yhdessäolon merkeissä.

Sosiaalisten vanhempien ryhmä palasi tauon jälkeen. Se kokoontui syksyn aikana kaksi kertaa. Ryhmässä keskustellaan vapaamuotoisesti vanhemmuudesta ei-synnyttäneen/ei-biologisen vanhemman näkökulmasta. Ryhmän toiminta jatkuu keväällä.

Helsingin kuukausittainen alkutaipaleryhmä kokoontui vuonna 2018 yhteensä kahdeksan kertaa. Alkutaipaleryhmä toimii vertaistukena perhettä suunnitteleville ja jo perheellisille. Alkutaipaleryhmässä on vaihdettu luottamuksellisesti kuulumisia perheellistymisen eri vaiheista.

Koululaisille järjestettiin toimintaa noin joka toinen kuukausi. Eniten osallistujia keräsi Megazone- ja pizzabuffet-retki. Tämän lisäksi uitiin Allas Sea poolissa, seikkailtiin Suomenlinnassa, tutustuttiin uuteen HopLopiin, jännitettiin salibandyn sm-finaaleissa Hartwall Arenalla ja hypittiin Extreme Esportissa. Tapahtumia järjestettiin niin Helsingissä kuin Espoossa ja Vantaallakin. Tampereen tiimin kanssa suunniteltiin yhteinen päivä Vihdin Puuhaparkissa, mutta lopulta yksikään tamperelaisperhe ei päässyt paikalle. Pride-viikolla ei järjestetty erikseen koululaisten tapahtumia vaan sovittiin, että houkutellaan koululaisperheet mukaan kaikille tarkoitetulle Fazerin karkkitechdasvierailulle ja kiipeilypuistoon - tämä onnistui hienosti. Prideilla koululaiset keräsivät lisää retkirahaa myymällä mm. Sateenkaarilippuja. Aikuiset innostuivat ensimmäistä kertaa järjestetystä koululaisvanhempien leffa- ja ravintolaillasta.

Pääkaupunkiseudun tapahtumista tiedotetaan Sateenkaariperheet ry:n uutiskirjeessä, yhdistyksen verkkosivujen tapahtumakalenterissa, Sateenkaariperheet ry:n Facebook-sivulla, Pääkaupunkiseudun omalla Facebook -sivulla sekä lisäksi Pääkaupunkiseudun sateenkaariperheet -nimisen, salaisen Facebook-ryhmän kautta, jossa vuoden lopussa oli 244 jäsentä.

Jyväskylä

Vuoden 2018 tapaamiset olivat vähäiset. Kävijöitä oli reilut 20. Tiimiläisiä on ollut yksi. Kevään osalta kaikki suunnitellut tapaamiset kuivuivat kokoon osallistujien puutteesta tai sairaustapausten vuoksi. Kesällä järjestettiin kesähetki. Joulukuussa oli perhetapaaminen kahvittelun merkeissä ja pikkujoulut järjestettiin Laajavuoren kylpylässä. Tiiminvetäjä osallistui paikallistiimien kehittämispäiviin keväällä. Jyväskylän Kristillisellä Opistolla koulutettiin yhteistyössä Jyväskylän Setan kanssa lastenohjaajaopiskelijoita.

Keski-Uusimaa

Sateenkaariperhetoiminta alkoi Keski-Uudellamaalla keväällä 2018. Toiminnasta kiinnostuneita perheitä tavoiteltiin pääasiassa Facebookissa sekä Sateenkaariperheiden uutiskirjeissä. Ryhmän pääasiallisena ilmoitus- ja keskustelufoorumina toimii oma suljettu Facebook-ryhmänsä, jossa oli vuoden lopussa 30 jäsentä. Sen lisäksi vapaampaan keskusteluun perustettiin Whatsapp-ryhmä. Uuden aluetoiminnan käynnistyessä aktiivisia perheitä oli vasta muutamia, mutta loppuvuonna saatiin ryhmään mukaan muutamia uusia kiinnostuneita perheitä.

Ensimmäinen tapaaminen järjestettiin huhtikuussa Me-talo Keravalla. Kevätkaudella tavattiin myös perheretkellä Tuusulassa Ali-Ollin alpakkatilalla. Syksyllä tapaamisia järjestettiin kaksi; syyskuussa luontoretki, joka jouduttiin sääolosuhteiden vuoksi perumaan, ja retkikohteeksi vaihtui Hyvinkään rautatiemuseoon. Vuoden viimeinen tapaaminen oli marraskuussa nyyttärien ja saunailan muodossa leirikeskus Metsäpirtissä Tuusulassa. Kuhunkin tapahtumaan osallistui 10-15 henkilöä, joista noin puolet oli lapsia. Lapsista nuorimmat olivat taaperoikäisiä ja vanhimmat pieniä koululaisia.

Kokkola

Vuonna 2018 Kokkolan sateenkaariperheet aloitti toimintansa. Paikallisryhmän vetäjiksi tuli kolme henkilöä. Kokkolan sateenkaariperheille perustettiin Facebook-ryhmä, johon liittyi 20 jäsentä. Helmikuussa järjestettiin ensimmäinen tapaaminen, jonne tuli kolme perhettä. Vuoden 2018 aikana järjestettiin Kokkolassa ensimmäistä kertaa Kokkola Pride, jonka järjestelyihin myös Kokkolan sateenkaariperheet osallistui. Tapahtumaan panostettiin paljon, ja siitä tuli oikein menestykseläs. Osallistujia oli todella paljon. Kokkolan sateenkaariperheet osallistuivat etenkin Priden puistopiknikin järjestelyihin ja kuluihin. Piknikillä oli paljon ohjelmaa lapsille kuten yksisarvisponiratsastusta, esiintyjänä Soiva sammakko, pomppulinna ja kylttipaja.

Vuoden 2018 aikana pidettiin myös tapaaminen Toivosen eläinpuistossa Kälviällä elokuussa. Syksyllä Kokkolan sateenkaariperheet kutsuttiin AMK sosionomien vierailijoiksi luennoimaan

kulttuurin moninaisuuden kurssille. Marraskuun viimeisellä viikolla pidimme pikkujoulut, jossa leivoimme joulutorttuja ja pipareita lasten kanssa. Tapaamisissa on käynyt keskimäärin kolme perhettä.

Kuopio

Tapaamisia järjestettiin Kuopion Perheentalolla kevään aikana yhteensä kolme kertaa. Osallistujaperheiden lasten iät vaihtelivat vielä syntymättömästä teini-ikään. Lisäksi kaksi kertaa keväällä oli Kuopio-hallin telinevoimistelupäädystä tapaamiset, toinen kaikenikäisille ja toinen toivotusti kouluikäisille kohdistettuna. Lisäksi yhdistyksen vertaistoinnin koordinaattorin vieraillessa Kuopiossa järjestettiin perhepiknik, jossa ulkoilun lisäksi oli mahdollisuus laavulla eväiden nautiskeluun ja yhdistyksen historianäyttelyn katselemiseen. Näyttely pystytettiin laavun ympäristöön jälle, jossa myös runsas joukko ulkoilevia kuopiolaisia kävi tutustumassa siihen.

Voimistelupäädyn tapaamiset olivat suosittuja, kaiken ikäisen tapaamisessa oli 20 lasta ja aikuista ja kouluikäisten 28. Perheentalon tapaamisiin jotka olivat Kuopio- hallin tapaamisten jälkeen ei valitettavasti kävijöitä riittänyt, kävijöitä oli yhdestä neljään. Yhteensä Kuopion tapaamisissa kävi 57 henkilöä. Kuopion sateenkaariperheiden suljetussa Facebook-ryhmässä oli 59 jäsentä.

Kuopiossa tapaamisten suhteen haasteena näyttäytyy lasten suuri ikähaarukka - kaikille sopivaa tapaamispaikkaa on ollut haastavaa löytää. Monet perheet ovat uusperheitä, joissa on monenikäisiä lapsia.

Kymenlaakso

Kymenlaakson paikallisryhmän 5. toimintavuotena tilaisuuksia järjestettiin sekä perheellisille että perhettä suunnitteleville. Kotkan lisäksi tapahtumia järjestettiin tänä vuonna myös Kouvolassa. Perhetapaamisia järjestettiin vuoden aikana kolme: toukokuun parkour-tapahtuma, kesäkuun luontoretki Varissaareen ja elokuun perhepiknik Kouvola Priden puistojuhlissa. Kuhunkin tapahtumaan osallistui 3–5 perhettä. Perhettä suunnitteleville järjestettiin Miten lapsia tehdään -luentotilaisuus osana Kouvola Priden ohjelmaa. Kymenlaakson sateenkaariperheiden suljetussa Facebook-ryhmässä oli vuoden lopussa 29 jäsentä ja julkisella Facebook-sivulla 93 seuraajaa.

Mikkeli

Mikkelin tärkein tapahtuma oli lokakuun lopussa toista kertaa järjestettävä Mikkeli Pride. Lasten ohjelma suunniteltiin huolella erillisen lasten pridetiimin puolesta. Perhetapahtuma sai tuhatpäisen yleisön, koska sen pitopaikka oli keskustassa sijaitseva kauppakeskus Stella. Ohjelmassa oli koira-ajelua, avustajakoiria, keppari- ja pyörätuoliradat, viittomaharjoittelua, kasvomaalausta ja paneeli. Paneeliin osallistui perhehoitohankkeen työntekijä, joka myös piti infopistettä. Muita varsinaisia perhetapaamisia ei ollut. Aiemmin tapaamisissa käyneet perheet ovat ystäväystyneet keskenään ja tapaavat epämuodollisesti. Mikkelin tiimi on panostanut erityisesti kouluttamiseen.

Oulu

Oulussa järjestettiin vuoden 2018 aikana 15 sateenkaariperhetapaamista, näistä 9 tapaamista oli niin sanottuja kuukausitapaamisia Avoimen päiväkodin tiloissa. Tapaamisissa perheillä oli mahdollisuus keskustella, leikkiä sekä osallistua joinakin kertoina musiikkituokioon tai askarteluun. Helmikuussa käytiin laskemassa pulkkamäkeä. Huhtikuun tapaamisessa pidettiin ennakkoon vappunaamiaiset ja -disco. Toukokuussa vietettiin Sateenkaariperhepäivää piknikin merkeissä. Kesän aikana tavattiin leikkipuistoissa. Heinäkuussa osallistuimme Oulu Prideille, jossa pidettiin perhetapaaminen, Miten lapsia tehdään -tilaisuus, satutuokio yhteistyössä kirjaston kanssa sekä perhepiknik ja puistojuhla, johon saatiin hankittua muun muassa pomppulinna sekä taikuri yhteistyökumppaneiden avustuksella. Lokakuussa juhlittiin Halloweenia naamiaisten merkeissä. Marraskuussa tehtiin retki HopLoppiin. Tapaamisissa oli yhteensä 270 osallistumista. Oulun seudun sateenkaariperheet-facebook-sivustolla oli vuoden lopussa 33 seuraajaa.

Pori

Porissa järjestettiin vuonna 2018 sateenkaariperheiden tapaaminen 10 kertaa. Tämänkin vuoden aikana toimintaan löysi uusia ihmisiä. Talvikauden tapaamiset järjestettiin Lapsis ry:n Lintulassa ja

osassa tapaamisista oli jokin teema. Kesällä nähtiin ulkona mm. Lasten Jazzien, Vohvelikestien ja mönkijäajelujen merkeissä. Syksyllä näimme lastenteatteriesityksen Karhunkeikaus. Sateenkaariperhepäivänä oltiin jo perinteeksi muodostuneella piknikillä ja sen jälkeen tivolissa.

Tapaamisten lisäksi oltiin tammikuussa kertomassa Winnovan valmistuville lapsi- ja perhetyön opiskelijoille sateenkaariperheistä sekä toukokuussa Satakunnan perhekeskusfoorumissa kertomassa eri alojen ammattilaisille sateenkaariperheiden kohtaamisesta. Porin sateenkaariperheet-facebook-sivustolla oli vuoden lopussa 74 seuraajaa.

Seinäjoki

Seinäjoen Sateenkaariperheillä ei ollut tapaamisia vuoden 2018 aikana. Seinäjoen Sateenkaariperheillä on Facebook-ryhmä, jossa on 21 Etelä-Pohjanmaan alueella asuvaa jäsentä. Ryhmässä jäsenet voivat keskustella ja ehdottaa tapaamisia. Ryhmä on ollut hiljainen. Seinäjoen sateenkaariperheiden fb-sivuilla on 39 seuraajaa. Seinäjoen aktiivin muutettua pois alueelta on etsitty uusia vetäjiä, mutta sellaisia ei ole vielä löytynyt.

Tampere

Tampereen sateenkaariperhetoimintaan osallistui 473 henkilöä. Yhteensä eri ryhmillä tapaamiskertoja oli kevät- ja syyskauden aikana 44 kpl eli keskimäärin tavattiin lähes viikottain jollain kokoonpanolla. Perhetapaamiset olivat kuukausittain. Rennon yhdessäolon merkeissä kokoonnuttiiin mm. Huushollissa, pulkkamäessä, Lasten Kuplassa, Prison Islandissa ja teatteriesitysten yhteydessä.

Aikuisille järjestettiin kesäkuussa yhteinen vapaailta Rauhaniemessä, kesäkuussa parisuhdetuokio ja syyskuussa vaellusretki. Syyskuussa järjestettiin ensimmäistä kertaa aikuisille suunnattu luento- ja keskustelutilaisuus Tammelakeskuksessa. Tilaisuuden aiheena oli sateenkaariperheiden hyvinvointi ja sen rinnalla oli järjestetty lastenhoito, jossa lapsilla oli mahdollisuus tutustua toisiinsa ilman aikuisia. Koululaiset kävivät mm. Vapriikissa, sähköä pelaamassa ja elokuvissa.

Elokuussa järjestettiin jo perinteeksi muodostunut viikonlopun mittainen perheleiri Aitoon kurssikeskuksessa. Leirille osallistui 6 perhettä: 10 lasta ja 10 aikuista sekä lastenohjaaja.

Kotivanhemmille lapsineen suunnattu pienten ryhmä kokoontui 1–2 kertaa kuukaudessa. Ryhmän lapset ovat lähinnä 0–2-vuotiaita. Pienten ryhmän vuosiohjelmaan sisältyivät muun muassa kahvittelutapaamiset Pirkanmaan Setan toimistolla ja Napapiirillä, muskarissa ja lasten teatterissa. Tapaamiset palvelivat erinomaisesti tuoreiden perheiden vertaistuen ja verkostoitumisen tarvetta.

Alkutaipale-ryhmä kokoontui kaksi kertaa kahvittelun ja keskustelun merkeissä Simpukan toimistolla. Suunniteltu tutustumiskäynti Ovumian hedelmätyösklinikalle peruuntui. Pirkanmaan Priden yhteydessä järjestettiin kaikille avoin Kuinka lapsia tehdään -tilaisuus. Vuoden lopulla vietettiin erikseen aikuisten ja perheiden pikkujoulu, jotka kokosivat jälleen paljon osallistujia.

Tampereen sateenkaariperheiden avoimella Facebook-tiedotussivulla on 170 tykkääjää ja suljetussa Facebook-keskusteluryhmässä 138 jäsentä. Tapahtumista tiedotettiin myös Pirkanmaan Setan tapahtumakalenterissa ja Sateenkaariperheet ry:n kalenterissa ja uutiskirjeessä. Setan kanssa teimme yhteistyötä myös käyttämällä heidän tilojaan ja järjestämällä perhetapaamisen Pirkanmaan Prideillä.

Tampereen paikallistiimi kokoontui kuusi kertaa suunnittelemaan toimintaa. Tiimi kokoontui aiempaa tiheämmin, koska pitkäaikainen tiiminvetäjä muutti toiseen kaupunkiin. Tiimissä on noin kymmenen vapaaehtoista jäsentä, jotka toteuttavat toimintaa omien mahdollisuuksiensa ja elämäntilanteidensa mukaan.

Turku

Vuonna 2018 Turussa järjestettiin hyvin monimuotoista sateenkaariperhetoimintaa. Tapaamisia jatkettiin pääasiassa erinomaiseksi havaitussa tilassa Turun Tyttöjen Talolla. Syksyn kolme perhetapaamista järjestettiin Seikkailupuiston iltapäiväkerhon tiloissa sekä Turku Priden aikana

kerhokeskus Mukkelis Makkeliuksessa. Myös syksyn koululaisten liikunnallinen tapaaminen pidettiin Mukkelis Makkeliuksessa.

Perhetapaamisia järjestettiin vuoden aikana yhteensä seitsemän kertaa, koululaisten tapaamisia kaksi kertaa, yhden vanhemman perheiden tapaamisia viisi kertaa ja alkutaipaleetapaamisia yhden kerran. Näiden tapaamisten lisäksi järjestettiin kansainvälisen sateenkaariperhepäivän tapaaminen Turun Tyttöjen Talolla toukokuussa, sateenkaariperheet alkutaipaleella puistotapaamisia syksyllä kolme kertaa, uusien tapaamisen perhekeskus Marakatisa syyskuussa, opastettu luontoretki Ruissaloon marraskuussa ja joulukuussa tonttujuhla Caribia kylpylässä. Yhden vanhemman sateenkaariperheiden aikuiset kävivät joulukuussa kahdessa eri erässä katsomassa Teatteri Kantanäyn esityksen Paluu heteroiden planeetalle.

Huhtikuussa järjestettiin yhden vanhemman sateenkaariperheen aikuisille suunnattu parisuhdeteemainen työpaja Kaipaam kainaloo – vai kaipaanko kainaloo? Työpajan ohjaajana ja teeman alustajana toimi Perhesuhdekeskuksen perhetyöntekijä, pari- ja perhepsykoterapeutti Terhi Väisänen. Syyskuussa yhden vanhemman sateenkaariperheiden aikuiset saivat keskustella uusperheellistymisestä Sateenkaariperhe uusperheenä – työpajassa, jonka ohjaajana toimi paripsykoterapeutti ja uusperheneuvoja Milla Sahla.

Turun kaupungin Seikkailupuiston kanssa solmittiin syksyllä 2018 kumppanuussopimus, jonka myötä saamme käyttööme Seikkailupuiston tiloja veloituksetta. Jatkamme toimintaamme myös Turun Tyttöjen Talolla.

Turun sateenkaariperheiden toiminnasta tiedotimme Sateenkaariperheet ry:n uutiskirjeen lisäksi sähköpostilistallamme, facebook- sivullamme sekä suljetussa facebook-keskusteluryhmässämme ja yhden vanhemman sateenkaariperheellisille suunnatuissa facebook-ryhmissä.

Leirimuotoinen vertaistuki palvelee koko Suomea

Leirimuotoista vertaistoimintaa koordinoi kunkin leirin osalta leirityöryhmä. Perheleirien ja koululaisten leirin leirityöryhmiä johti vertaistoiminnan koordinaattori. Näiden leirien aikana organisoinnista ja ohjelmasta vastasivat leirityöryhmän lisäksi myös tuntipalkkaiset leiriohjaajat, luennoitsijat ja vapaaehtoiset lastenhoitajat. Kunkin leirin osallistujilta kerättiin kirjallinen palaute. Vuoden aikana järjestettiin seuraavat valtakunnalliset leirit

- Koululaisperheiden leiri oli suurempi kuin koskaan 14 aikuisella ja 23 lapsella. Osallistujia oli kahdestatoista perheestä Helsingin, Turun ja Tampereen seuduilta.
- Kesän perheleiri järjestettiin Haminassa Kotkan Nuorisotoimen omistamassa Lintukodossa. Leirille osallistui 78 ihmistä 24:stä perheestä. Osallistujista lapsia oli 43. Lisäksi leirillä oli mukana 11 lastenhoitajaa, viisi vapaaehtoista keittäjää ja kaksi aikuisten ohjaajaa. Osallistujat olivat Hämeenlinnasta, Kuopiosta, Kymenlaaksosta, Itä-Uudeltamaalta, Mikkelistä, Oulun tienoolta, pääkaupunkiseudulta, Tampereelta ja Turusta.
- Tampereen paikallistiimi järjesti toisen kerran viikonlopun mittaisen perheleirin Pälkäneellä. Leirille osallistui 10 vanhempaa ja 10 lasta. Leiri oli suunnattu ensisijaisesti pirkanmaalaisille perheille.
- Uusparien viikonloppu järjestettiin ensimmäistä kertaa. Viikonloppu tavoitti 14 henkilöä Lopelta, Oulusta, pääkaupunkiseudulta, Tampereelta ja Turusta.
- Aikuisten kolmen yön vaellus saavutti suuren kiinnostuksen. Lopulta Hetta-Pallaksella vaelsi kahdeksan sateenkaariperheen vanhempaa.

Talvileiri päätettiin tältä vuodelta jättää väliin riittämättömien henkilöresurssien vuoksi. Tästä tuli jäsenistöltä runsaasti harmittelevaa palautetta. Transmaskuliinien isäleiri, aikuisten toiminnalliset viikonloput ja yhden vanhemman perheiden aikuisten viikonloppu olivat tämän vuoden tauolla vapaaehtoisjärjestäjien henkilökohtaisen elämän kiireiden vuoksi. Nokian vanhempain vapaa viikonloppu muutettiin vanhempien vapaapäiväksi vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Viikonlopun organisoijana on toiminut Tampereen paikallistiimi. Pohditaan tulevaisuudessa voiko tiedotuksella

vaikuttaa siihen, että ihmiset uskaltavat osallistumaan viikonloppuun myös Tampereen ulkopuolelta, tavoitteena kuitenkin on tapahtuman valtakunnallisuus.

Perhesuhteita voimistava vertaistoiminta ennalta ehkäisee ongelmia

Rakkaussuhteita vahvistava vertaistoiminta

Sateenkaarevissa pari- ja monisuhteissa eläville ihmisille suunnattu vertaistoiminta vakiintui osaksi Perhesuhdekeskuksen toimintaa. Tapahtumia järjestettiin eri puolilla Suomea työntekijöiden organisoimana ja koordinoimana, vapaaehtoisten ohjaamana.

Vuoden aikana

- toteutettiin 7 Rakkaussuhdetuokiota (Helsinki, Turku, Jyväskylä, Tampere, Lahti ja Oulu)
- yksi Rikasta minua -viikonloppu (Oulu)
- yksi Vuorovaikutus rakkaussuhteessa -viikonloppu (Salo)

Lisäksi kokeiltiin Rakkaussuhdetuokioiden järjestämistä ensi kertaa Kokkolassa ja Vaasassa, mutta ilmoittautumisia ei tullut riittävästi. Myös Polyamoria – Monisuhteisuusyhdistyksen kanssa yhteistyössä toteutettava Rakkaussuhdetuokio jouduttiin perumaan, sillä ohjaajat sairastuivat. Yksi Rikasta minua -viikonloppu jäi toteutumatta Pirkanmaalla vähäisen osanottajamäärän vuoksi. Vaikka toimintoja jäi toteutumatta, näkyvyydellä lisättiin yhteistyötä eri sateenkaari- ja muiden järjestöjen välillä ja edistettiin rakkaussuhdetoiminnan valtakunnallisuutta.

Rakkaussuhdetoiminnassa oli yhteensä 118 kävijää. Yhteistyötä tehtiin HeSetan, Turun seudun Setan, Oulun Setan, Jyväskylän Setan, Pirkanmaan Setan ja Polyamoria – Monisuhteisuusyhdistyksen kanssa.

Rakkaussuhdetuokioihin kehitettiin kaksi uutta sisältöä. Toinen niistä on Rakkaussuhdetuokio, johon voi osallistua myös yksin, oli suhteessa tai ei. Perhesuhdekeskukselta oli toivottu mahdollisuuksia vahvistaa rakkaussuhdetaitojaan myös itsellisenä ihmisenä. Yhteistyössä Parisuhdekeskus Katajan kanssa kehitettiin uuden viikonloppumuotoisen kurssin sisältö teemalla Vuorovaikutus rakkaussuhteessa. Rakkaussuhdetuokioiden ohjaajiksi koulutettiin 14 uutta vapaaehtoista ja viikonloppukurssin ohjaajiksi 6 paria.

Vertaistoiminta sateenkaari-ihmisten läheisille

Perhesuhdekeskuksen tehtävänä on kehittää ja kokeilla uudenlaista perhesuhteita tukevaa vertaistoimintaa. Toisin kuin yhdistyksellä, Perhesuhdekeskuksen kohderyhmään kuuluvat kaikki sateenkaari-ihmiset ja heidän läheisensä. Perhesuhdekeskus on kehittänyt ja kokeillut sateenkaari-ihmisten läheisille suunnattua toimintaa.

Tietoa ja psykoedukaatiota tarjoava Läheisinfo järjestettiin Seinäjoella, Joensuussa, Tampereella, Forssassa ja kaksi kertaa Helsingissä. Yhteistyökumppaneina olivat paikalliset perheasiain neuvottelukeskukset sekä Helsingissä Väestöliitto ja Forssassa FinFami – Kanta-Hämeen mielenterveysomaiset ry. Tilaisuudet koettiin hyvin merkityksellisinä, mutta on oletettavaa, että läheisillä on suuri kynnys saapua julkisiin yleisötilaisuuksiin. Läheisinfo viedään verkkoon Väestöliiton Hyvä kysymys -palveluun vuoden 2019 aikana, jolloin palvellaan paremmin saavutettavuutta ja valtakunnallisuutta.

Keväällä kokeiltiin chat-keskusteluja teemalla sateenkaarevat perhesuhteet yhteistyössä Sinuiksi-palvelun kanssa. Kohderyhmänä oli eri kerroilla sateenkaari-ihmiset ja sateenkaari-ihmisten läheiset. Läheisille suunnattu chat keräsi vain pari osallistujaa, mikä voi johtua esim. tiedotuksen kohdentamishaasteista sateenkaarijärjestöjen palvelun kautta. Tämän kokeilun pohjalta läheisille suunnattuja anonyymeja chatteja kokeillaan laajemmin Väestöliiton Hyvä kysymys -palvelussa vuonna 2019.

Kesän perheleirin lauantai suunniteltiin läheisten päiväksi. Päivän ohjelma oli täynnä yhdessä tekemistä, sellaista, johon läheiset voivat helposti ottaa osaa, mutta kenenkään päivä ei vahingoitu, jos omat läheiset eivät pääse paikalle. Päivään osallistui kolme läheistä. Leiriläisten keskuudessa oli luettavissa ajatus, että suurin osa haluaa pitää perheleirin oman perheen tapahtumana, eikä kaipaakaan siellä läheisten läsnäoloa. Leirin ei sijainniltaan ehkä myöskään ollut helpoiten tavoitettavissa oleva.

Sateenkaariperheiden perhesuhteita tukeva vertaistoiminta

Perhesuhdekeskuksen ja Sateenkaariperheiden yhteistyönä alettiin kehittää monenlaista sateenkaariperheiden perhesuhteita tukevaa vertaistoimintaa: sateenkaariperheiden lasten perheidentiteettiä vahvistavia tuokioita, sateenkaarevien uusperheiden aikuisten vertaistoimintaa sekä teemoitettuja vanhemmuuskumppanuustuokioita. (Kuvattu tarkemmin luvun 4 alussa.)

Perhesuhdekeskus osallistui Sateenkaariperheiden kesäleirille ohjaten kolme keskusteluryhmää: Vähemmistöstressi, Haasteita suvun kanssa ja Sosiaalisten vanhempien hetki.

Eroauttaminen ja vanhemmuuden tukeminen eron jälkeen

Perhesuhdekeskus järjesti syksyllä kaksi ammatillisesti ohjattua sateenkaarieroryhmää (Suomalaiseen eroseminaariin pohjautuen) yhteistyössä Sininauhaliiton erotyön kanssa. Helsingin iltaryhmä järjestettiin nyt toista kertaa. Osallistujia oli seitsemän viime hetken peruutuksien vuoksi. Lisäksi kehitettiin ja pilotoitiin aivan uudenlainen, valtakunnallinen sateenkaarieroryhmä. Osallistujia oli kuusi. Tapaamiset koostuivat kahdesta lähiviikonlopusta Keski-Suomessa (la-su, alussa ja lopussa) sekä kuudesta verkkotapaamisesta (á 90min). Verkkotapaamisissa syvennyttiin uuteen teemaan lyhyen luennon muodossa, jonka jälkeen käytiin keskustelua chatissa osallistujien ja ohjaajien kesken. Kumpikin eroryhmä sai erinomaista palautetta. Sateenkaarierityisyys ja -sensiivisyys koetaan hyvin tärkeäksi. Valtakunnallinen pilottiryhmä oli menestys, ja uusi ryhmä järjestetään syksyllä 2019. Valtakunnallisen ryhmän toimintamalliin tehdään pieniä muutoksia kokemusten ja palautteen pohjalta, mutta rakenne säilyy samana.

Erotilanteissa annettiin myös ammatillista tukea, ks. alempana Ammatillinen tuki haastavissa perhetilanteissa.

Eron jälkeisen vanhemmuuden edistämiseen ja vanhempien väliseen yhteistyöhön keskittyvän Vanhemman neuvo -ryhmä kokoontui kevätkaudella kahdeksan kertaa neljän osallistujan voimin. Ryhmän ohjaajana toimi Ritva-Liisa Reinold, joka ryhmäprosessin aikana tutkaili mahdollisuutta muokata kurssia viikonloppukurssiksi, joka palvelisi myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvia. Jäsenistöä on aktiivisesti tiedotettu muiden tahojen hlbtq-ihmisille järjestämästä erotoiminnasta.

Perheaikaa.fi -toiminta

Perhenetti-hanke oli Väestöliiton ja kuuden kumppanuusjärjestön yhteinen hanke. Hankkeen tuotoksena on käynnistetty lapsiperheille ja perhettä suunnitteleville suunnattu Perheaikaa.fi-nettipalvelu, jossa on tarjolla monenlaista perheiden moninaisuuden huomioivaa sisältöä perheille. Erityisesti sisällössä on painotettu verkossa tapahtuvaa vertaistoimintaa. Hankkeen päätyttyä Perheaikaa.fi-toiminta liitettiin osaksi Väestöliiton vakiintunutta ak-avustuksen piirissä olevaa toimintaa, mutta toimintavuoden aikana alkoi perheaikaa-sivuston muuntaminen hyvä kysymys – palveluksi. Hyvä kysymys tarjoaa verkkovertaistukea ja tietoa ihmisille kaikissa elämänvaiheissa, perheajan varhaislapsuuden sijaan. Mukana on merkittävästi aiempaa suurempi joukko järjestöjä.

Uusien vapaaehtoisten saaminen mukaan oli haastavaa, koska ei ollut vielä jakaa tietoa palvelun toiminnasta. Keväällä vielä jatkettiin chatteja ja luentojen pitämistä, mutta ryhmien ja muiden toimintojen osalta keskityttiin suunnitteluun ja Hyvä kysymys alustan käyttökoulutuksiin

osallistumiseen. Syksyn aikana keskityttiinkin lähinnä ottamaan talteen ja päivittämään perheajassa olleita sisältöjä. Hyvä kysymys aukeaa vuoden 2019 alkupuolella.

Kevään aikana järjestettiin kolme chattia. Yhteensä chatteihin osallistui 30 henkilöä. Chateissa oli muutamia vakio-osallistujia, jotka osallistuivat lähes jokaiseen chattiin, mutta suurin osa kunkin chatin osallistujista olivat mukana ensimmäistä kertaa. Chatteja mainostettiin uutiskirjeen ja yhdistyksen sivujen lisäksi Facebookin yleisesti sateenkaarikansansalle suunnatuissa keskusteluryhmissä.

Vuoden aikana sivustolla järjestettiin neljä nettiluentoa, yksi helmikuussa ja kolme huhtikuussa. Luentojen yhteen laskettu katsojamäärä oli 1884. Aiempina vuosina julkaistujen luentojen katsojamääriä ei ole enää saatavilla. Alla vuoden aikana pidettyjen luentojen aiheet ja vuoden loppuun mennessä kertyneet katsojamäärät:

- Perhesuhdekeskus tukena perhesuhteiden karikoissa – Terhi Väisänen
- Vanhempien kokemukset sateenkaariperheiden lasten hyvinvoinnista – Kia Aarnio
- Läheiseni tuli kaapista – Terhi Väisänen
- Sateenkaariperheiden vanhempien tuen saanti – Kia Aarnio

Vertaistoiminnan kehittäminen

Yhdistyksen vertaistoiminta nojaa vahvasti vertaisohjaajien panokseen. Vertaisohjatun vertaistoiminnan lisäksi järjestetään myös ammatillisesti ohjattua vertaistoimintaa erityisen haastavissa perhetilanteissa oleville, kuten erotilanteet.

- Paikallistoiminnan kehittämispäivät järjestettiin ensimmäistä kertaa kahden päivän sijasta kolmipäiväisinä maaliskuussa Helsingissä. Kehittämispäiville osallistui viime hetken peruutusten jälkeen 10 paikallistiimien vapaaehtoista Helsingistä, Hämeenlinnasta, Jyväskylästä, Kymenlaaksosta, Mikkelistä, Oulusta, Tampereelta ja Turusta.
- Koordinaattori kohtasi useita vapaaehtoisia valtakunnallisissa tapahtumissa, kuten perheleireillä ja perhevalmennuksissa.
- Vapaaehtoisten kanssa pidettiin tiiviisti yhteyttä etupäässä sähköpostin, messengerin ja Facebook-ryhmän kautta.
- Vertaistoiminnan koordinaattori kävi tapaamassa vapaaehtoisia Kuopiossa, Tampereella ja Kokkolassa.
- Pääkaupunkiseudun tiimiläisten kanssa pidettiin yksi yhteistyökokous Helsinki Priden tiimoilta.

Vapaaehtoisten koulutukset

- Paikallistoiminnan kehittämispäivät sisälsivät totuttuun tapaan koulutuksellisen osion. Tällä kertaa läsnäolijat saivat työkaluja paikallistoimintaan ja oppivat läheisten ottamisesta mukaan.
- Perhesuhdekeskus järjesti syyskuussa kaksi rakkaussuhdetoiminnan vapaaehtoisten koulutusta. Rakkaussuhdetuokioiden ohjaajakoulutuksessa oli mukana 14 uutta vapaaehtoista. Vuorovaikutus rakkaussuhteessa -viikonlopun ohjaajakoulutuksessa oli mukana kuusi paria, joista kaksi olivat uusia vapaaehtoispareja.
- Sateenkaariperheet ja Perhesuhdekeskus aloittivat uusperheiden aikuisille suunnatun vertaistoiminnan ohjaajien kouluttamisen. Suomen uusperheiden liiton vertaisohjaajakoulutukseen lähti kaksi paria sateenkaarevista uusperheistä. Perhesuhdekeskus osallistuu kaikkien koulutuksessa olevien vertaisohjaajien kouluttamiseen teemoilla Sateenkaari-ihminen perheessä ja Sensitiivinen kohtaaminen.

Ryhmänohjaajakoulutus

Perhesuhdekeskuksen aloitteesta Seta alkoi suunnitella ja koordinoita yhteistä ryhmänohjaajakoulutusohjelmaa yhteistyössä jäsenjärjestöjen kanssa. Yhteisellä ryhmänohjaajakoulutuksen perusosalla voidaan taata eri puolilla Suomea tapahtuvan ryhmätoiminnan laatua ja turvallisuutta sekä tarjota jäsenjärjestöille ja vapaaehtoisille mahdollisuuden kehittää osaamistaan. Perhesuhdekeskus oli aktiivisesti mukana suunnittelemassa ja tuottamassa sisältöä perusosaan sekä kouluttamassa vuoden molemmissa perusosakoulutuksissa Helsingissä ja Oulussa. Osallistujia oli eri puolilta Suomea yhteensä 42, joista useat ovat mukana Sateenkaariperheiden tai Perhesuhdekeskuksen toiminnassa. Perhesuhdekeskus koordinoi syksyn perusosan järjestämistä Oulussa.

Jäsenkysely

Yhdistyksen historian toisen jäsenkyselyn avulla kerättiin tietoa jäsenten ja muiden toimintaan osallistuvien toiveista ja tarpeista, jotta toimintaa osataan kehittää oikeaan suuntaan. Samalla kerättiin tietoa jäsenistön koostumuksesta ja perhetilanteiden kirjosta. Kyselyä kehitettiin edellisen kyselyn kohdalla tehtyjen havaintojen pohjalta. Kysely oli auki neljä viikkoa tammikuun puolivälistä helmikuun puoliväliin. Tuona aikana saatiin 315 vastausta. Vastaajista yhdeksän oli sateenkaariperheen läheisiä, kolme sateenkaariperheen aikuisia lapsia, 73 vanhemmuutta suunnittelevia tai lasta odottavia tulevia sateenkaariperheen vanhempia ja 230 sateenkaariperheen vanhempia.

Jäsenkyselyn tuloksista koostettiin power point -esitys, jossa myös vertailtiin vastauksia edelliseen jäsenkyselyyn. Tulokset esiteltiin sekä paikallistoimintaa pyörittäville vapaaehtoisille, hallitukselle että yhdistyksen työntekijöille. Paikallistoiminnan kehittämispäivillä jokainen paikallistiimi sai myös oman alueensa tulokset, ja yhdessä suunniteltiin toiminnan kehittämistä tulosten pohjalta.

Jäsenkysely tullaan jatkossa toteuttamaan joka toinen vuosi. Osa kysymyksistä säilyy samoina ja osa vaihtuu tarpeen mukaan.

Perheiden ja perhettä suunnittelevien neuvonta ja tuki

Neuvonta palvelee perheitä arjen tilanteissa

Tasa-arvoisen avioliittolain voimaantulo edellisenä vuonna heijastui hiukan vielä alkuvuoden neuvonnan yhteydenottoihin. Merkittävä osa neuvontapalveluihin tulleista kysymyksistä koski kuitenkin jo seuraavaa lakiuudistusta, eli vuonna 2019 voimaan tulevaa äitiyslakia. Etenkin loppuvuoden yhteydenotoista kävi ilmi, että hedelmöitysklinikoiden henkilökunnalla ei ollut selkeää käsitystä, kuinka uusi laki vaikuttaa heidän toimintaansa.

Muutoin lapsen syntymään liittyvä byrokratia oli yleisin syy ottaa yhteyttä neuvontapalveluun. Yhä tuli paljon kysymyksiä perheen sisäiseen adoptioon liittyen. Perheen sisäisestä adoptiosta ei löydy vielä kukaan kunnolla tietoa esimerkiksi adoptioneuvontaa antavien tahojen toimesta. Selvästi lapsen syntymän ja adoption vanhvistamisen välisen ajan turvattomuus mietityttää tulevia vanhempia, ja moni kyselikin, kuinka voisi turvata lapsen oikeutta ei-synnyttävään vanhempaan jo ennen adoptiota. Paljon tuli myös kysymyksiä liittyen apilaperheyteen, vanhemmuuskumppanuuteen ja siittiöiden lahjoittajan etsintään.

Yhdistyksen neuvontatyötä tehdään useissa eri yhteyksissä ja eri toimijoiden toimesta. Paikallistiimien aktiivit ja ryhmienvetäjät antavat neuvontaa paikallistasolla. Yhdistyksen työntekijät, puheenjohtaja ja hallituksen jäsenet antavat neuvontaa valtakunnallisemmalla tasolla, ja esimerkiksi perhevalmennusten, leirien ja pride-tapahtumien yhteydessä.

Vuoden 2012 lopusta lähtien yhdistys on tarjonnut neuvontaa myös tuotteistetussa neuvontapalvelussa. Neuvontapalveluun kuuluu puhelinpäivystys kahtena päivänä viikossa, erillinen neuvontasähköpostiosoite sekä kevään ajan neuvonta-chat kerran kuukaudessa Perheaikaa.fi-palvelussa (chat-toiminta jatkuu 2019). Puhelin- ja sähköpostineuvonnan määrät nousivat hiukan edellisvuodesta, mutta ei kuitenkaan sitä aiempien vuosien tasolle. Neuvontachatteja oli vain puolet edellisvuoden määrästä, koska chat alustana toiminut perheaikaa-sivuston muuttuminen Hyvä kysymys –palveluksi aiheutti runsaan puolen vuoden mittaisen toimintatauon. Chattien vähäisyyden vuoksi kokonaisneuvontamäärä jäi hiukan edellisvuodesta. Yhteydenotot liittyen perhesuhteisiin ja psykososiaaliseen tukeen tuntuvat siirtyneen pysyvästi perhesuhdekeskuksen tukipalveluiden alle. Tämä kertoo siitä, että Perhesuhdekeskus on onnistunut tiedottamaan perheitä uudesta palvelusta, ja ihmiset ovat sisäistäneet tiedon, että perhesuhdekeskus keskittyy juuri perhesuhteiden kiemuroihin ja tarjoaa psykososiaalista tukea, mitä neuvontapalvelut eivät virallisesti ole tarjonneet, vaikka niihin liittyviä yhteydenottoja onkin tullut runsaasti.

Yhä useampi sai vastauksen nopeasti, mutta aivan kaikkiin kysymyksiin ei pystytty vastaamaan kahden arkipäivän kuluessa. Tähän pyritään saamaan muutos työtehtävien uudelleen jakamisella ja järkevämmällä aikatauluttamisella, mutta suunnitelmissa myös muuttaa lupausta vastausajasta hiukan pidemmäksi. Moni vastausviesti poiki uusia kysymyksiä. Osan kanssa neuvontaa tehtiin sekä puhelimitse että sähköpostin kautta. Moni puhelimitse yhteydessä ollut sai mm. materiaaleja tai faktojen koonnin sähköpostitse.

Vuoden tauon jälkeen Helsinki Prideilla järjestettiin jälleen yhtenä päivänä henkilökohtaisia neuvontatapamaisia.

Taulukko: Annettu neuvonta (luvuissa ainoastaan neuvontapalvelun antama neuvonta)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Puhelinpäivystys	62	102	130	122	64	71
Neuvonta-sähköposti	413	573	581	613	591	602
Neuvonta-chat	100	100	120	108	73	30
Yhteensä	575	775	831	843	728	703

Ammatillinen tuki haastavissa perhetilanteissa

Perhesuhdekeskus kehitti sateenkaari-ihmisten ja heidän läheistensä palveluohjausta ammatillista neuvontaa ja tukea valtakunnallisesti tarjoavien Setan jäsenjärjestöjen palveluihin. Kyseisten järjestöjen (Transtukipiste, HeSeta, Sateenkaariperheet ja Sinuiksi-palvelu) kanssa tehtiin yhteistyötä ja kehitettiin palveluohjausmallia. Palveluohjausmalli valmistui alkuvuodesta ja siitä tehty visuaalinen versio painettiin Perhesuhdekeskuksen esitteen toiselle puolelle julisteeksi. Esitettä on jaettu niin sateenkaari-ihmisille ja heidän läheisilleen kuin ammattilaisillekin. Ammatillaiset ovat olleet malliin hyvin tyytyväisiä, koska se auttaa heitä löytämään lisätietoa, konsultoimaan ja ohjaamaan asiakkaita oikeiden erityispalveluiden pariin.

Yhteistyö ammatillista tukea tarjoavien sateenkaarijärjestöjen kesken synnytti paljon hyvää: valtakunnalliset kohderyhmät ja palvelumuodot tarkentuivat, järjestöjen tarjoamien palveluiden rajapinnat hioutuivat ja keskinäinen palveluohjaus kehittyi. Yksi arvokkaimmista tuloksista oli se, että asiakastyötä tekevät työntekijät halusivat jatkaa säännöllisiä, puolivuositaisia tapaamisia, jotta palveluohjausta ja ammatillista työtä voidaan kehittää edelleen. Vuoden aikana saatiin lähes valmiiksi myös ammatillisen tuen eettiset ohjeet.

Perhesuhdekeskus tarjosi ammatillista tukea sateenkaari-ihmisten perhetilanteissa puhelinpalvelun ja tukikeskusteluiden muodossa. Puhelinpalvelu oli auki kahdesti viikossa kahden tunnin ajan (poislukien loma-ajat). Puheluita tuli yhteensä 87kpl. Yleisimmät yhteydenoton syyt olivat vaikea erotilanne, ongelmat pari- tai monisuhteessa sekä uusperheen haasteet. Viidesosa soittajista oli sateenkaari-ihmisten läheisiä, mikä on varteenotettava tulos, sillä läheisten tavoittaminen on haasteellista. Soittajista 59% oli Uudenmaan alueelta ja 41% muualta Suomesta.

Puhelinpalvelusta tehtiin tarpeen mukaan jatko-ohjausta muihin palveluihin (julkiset ja kolmannen sektorin palvelut, muut sateenkaarijärjestöt) tai tukikeskusteluihin Perhesuhdekeskuksen perhetyöntekijän kanssa. 45–90 minuutin mittaisia tukikeskusteluja järjestettiin kasvotusten (140), Skypen välityksellä (1kpl) tai erikseen varatulla puhelinajalla (27kpl) kunkin asiakkaan kanssa yhdestä viiteen kertaa pääasiassa maanantaisin ja torstaisin. Tukikeskusteluja oli yhteensä 168 kpl 81 eri henkilön, parin, moniskunnan tai perheen kanssa. 65%:ssa tukikeskusteluita läsnä oli yksi henkilö, 32%:ssa kaksi henkilöä ja 3%:ssa keskusteluita useampi henkilö. Yleisimmät aiheet tukikeskusteluissa olivat ongelmat pari- tai monisuhteessa, eroon liittyvät tilanteet tai uusperheen haasteet. Tukikeskusteluja käyneistä asiakkaista 71% oli Uudenmaan alueelta ja 29% muualta Suomesta.

Perhesuhteita tukevalle ammatilliselle tuelle on selkeästi tarvetta, sillä sateenkaari-ihmiset ovat löytäneet palvelut melko nopeasti rakkaussuhdeongelmiin, erotilanteisiin ja uusperheen haasteisiin liittyen. Esimerkiksi apilaperheitä ei vielä juurikaan tavoitettu ammatillisen tuen palveluilla.

Tukikeskusteluissa käyneistä henkilöistä 36% on hakenut aiemmin apua muista palveluista kyseiseen tilanteeseensa, mutta ei koe tulleen autetuksi. 52% ei ole hakenut apua kyseiseen tilanteeseensa aiemmin. Heistä valtaosa kertoo, että he eivät hakisi tilanteeseen apua muista kuin sateenkaarierityisistä palveluista.

Sateenkaariperheiden perhevalmennus

Sateenkaariperheiden perhevalmennuskurssi järjestettiin toimintavuoden aikana kaksi kertaa (kevällä ja syksyllä) Helsingissä iltakurssina. Helsingin kursseille osallistui yhteensä 54 henkilöä. Lokakuussa perhevalmennus pidettiin viikonloppukurssina Lahden Nastolassa. Viikonloppukurssilaisia oli 20. Perheaikaa.fi -palvelun nettiperhevalmennuskurssi suljettiin alkuvuonna päivityksen vuoksi. Koska Perheaikaa-sivusto oli loppuvuodesta lopettamassa ja muuttumassa Hyvä kysymys –sivustoksi tammikuussa 2019, kurssin lopullinen päivitys jätettiin saatettavaksi loppuun vuonna 2019.

Kurssi on laajuudeltaan 20 oppituntia ja se on suunnattu kaikille lasta suunnitteleville, lasta odottaville ja lapsen hiljattain saaneille perheille. Kouluttajina kursseilla toimivat yhdistyksen työntekijät ja kokemuskouluttajina tavalliset sateenkaariperheiden vanhemmat. Valmennus täydentää kunnan tarjoamaa synnytys- ja perhevalmennusta. Kurssilla tarjotaan tietoa erityisesti sateenkaariperheiden perheellistymiseen liittyvistä erityishaasteista, käydään läpi perheiden oikeuksia etuuksiin ja ongelmiin etuuksien haussa, syntymässä olevan lapsen juridisen tilanteen turvaamiseen liittyvissä hakemuksissa, sateenkaariperheiden parisuhteen tyypillisistä sudenkuopista, kolmen ja neljän vanhemman perheiden erityishaasteista jne.

Sateenkaariperheiden oma perhevalmennuskurssi tukee perheiden ongelmien ennaltaehkäisyä, palveluneuvontaa ja toimii myös vahvana vertaistuen paikkana ja muodostaa vertaisverkostoja, jotka kokemusten mukaan helposti jatkuvat koko lasten lapsuuden ajan. Valmennus ei korvaa kunnan järjestämää synnytys-/perhevalmennusta vaan täydentää sitä.

Miten lapsia tehdään? -tilaisuudet

Miten lapsia tehdään? -tilaisuudet ovat yhden illan avoimia keskustelutilaisuuksia, joissa kerrotaan sateenkaariperheellistymisen mahdollisuuksista ja annetaan perhettä suunnitteleville mahdollisuus

kysyä asiantuntijalta. Tilaisuuksissa on mahdollista tutustua muihin lasta suunnitteleviin ja vanhemmuuskumppaneita etsiviin.

Tilaisuuksia pidettiin vuonna 2018 seuraavasti:

- Tampereella kesäkuussa
- Helsingissä Prideilla kesäkuussa
- Helsinki Prideilla järjestettiin myös Miten miehet tekevät lapsia –tilaisuus
- TransHelsingissä järjestettiin Miten transihmiset tekevät lapsia –tilaisuus
- Oulussa Oulu prideilla heinäkuussa

Yhteisöllinen ja kulttuurinen toiminta

Kansainvälinen sateenkaariperhepäivä

Kansainvälisenä sateenkaariperhepäivänä perheet ympäri maailman kokoontuvat yhteen erilaisiin tapahtumiin, jotka ovat iloisia ja näkyviä koko perheen tapahtumia. Päivä toimii tutustumisen väylänä ihmisille sekä näkyvänä tapahtumana se lisää ihmisten tietoisuutta sateenkaariperheistä. Tietoisuus vähentää taas vähentää ennakkoluuloja ja lisää sateenkaariperheiden hyvinvointia.

Kansainvälistä sateenkaariperhepäivää vietettiin Suomessa seitsemättä kertaa toukokuun ensimmäisenä sunnuntaina. Tänä vuonna aiheena oli Lapsen oikeuksilla on väliä. Suomessa tapahtumia järjestettiin viidellä paikkakunnalla.

- Helsingissä vierailtiin teatteri Kapsäkissä
- Kymenlaaksossa touhuttiin parkour-salilla
- Oulussa herkuteltiin ja leikittiin picnicillä
- Tampereella vietettiin touhukas iltapäivä isovanhempien kanssa
- Turussa pidettiin perhetapaaminen

Pride-tapahtumiin perhesisältöjä

Sateenkaariperheille järjestettiin ohjelmaa seitsemässä eri Pridessa. Paikalliset aktiivit saatiin organisoimaan kaikki tapahtumat. Työntekijät järjestivät ainostaan Miten lapsia tehdään -illan ja tutkimusluennon.

- Arctic Prideilla satutuokio
- Pirkanmaa Prideilla perhetapaaminen, jossa esiintymässä mm. Riesa-pelle, yhteinen picnic ja miten lapsia tehdään -tilaisuus
- Kokkolan ensimmäisillä prideilla olivat perheen merkittävässä asemassa. Puistojuhlissa lapsille on järjestetty pomppulinnoja, yksisarvisratsastusta ja esityksiä.
- Helsinki Pride -viikon ohjelmaan sisältyi suuren suosion saavuttaneiden Fazer- ja kiipeilypuisto Korkee-retkien lisäksi alkutaipaletapaaminen, vauvatreffit, perhetapaaminen, kulkupäivän piknik, Miten lapsia tehdään -tilaisuudet (yleinen ja miesten) ja Seurasaaaren-retki.
- Lahti Prideilla oli perhetapaaminen, jonne tuli enemmän perheitä kuin Lahdessa koskaan
- Turku Prideilla perhetapaaminen
- Oulu Prideilla puistotapaaminen, satutuokio, perhepicnik ja Miten lapsia tehdään -tilaisuus
- Mikkelin Prideilla oli iso perhetapahtuma kauppakeskus Stellassa. Paikalla mm. Koira-ajelua, avustajakoiraesittelyä, keppari- ja pyörätuoliradat, kasvomaalausta ja viittomisharjoituksia. Paneeliin, jossa keskusteltiin yhdenvertaisuudesta, osallistui perhehoitohankkeen työntekijä, joka piti tilaisuudessa myös yhdistyksen esittelypöytä.

5. Tukipalvelut

Jäsenpalvelujen kehittäminen

Sateenkaariperheet ry:n vuoden 2018 jäsenmaksun maksaneiden henkilöjäsenten määrä oli vuoden lopussa 891 (edellisten vuosien jäsenmäärät: 963, 895, 843, 790, 641 ja 477). Lisäksi yhdistyksellä oli kannatusjäsenenä yksi yhteisö. Toimintansa kautta yhdistys tavoitti lisäksi satoja henkilöitä, jotka eivät ole yhdistyksen jäseniä. Suuri osa yhdistyksen tilaisuuksiin osallistuneista perheistä ei ole yhdistyksen jäseniä. Osa tilaisuuksiin osallistujista pelkää leimautumista, jos liittyvät jäseniksi.

Yhdistyksen jäsenmäärä laski ensimmäistä kertaa yhdistyksen historian aikana. Syitä tähän analysoitiin, jäsenprosessin sujuvuutta kehitettiin ja jäsenhankintaa pohdittiin. Alkuvuodesta 2019 järjestettiin jäsenhankintakoulutus itsellemme yhdessä Monimuotoiset perheet -verkoston kanssa. Vuonna 2019 siirrytään uuteen jäsenrekisteriin, jossa on mahdollisuus myös nettimaksamiseen.

Toimintavuoden alussa kerättiin vastauksia toiseen kertaan suoritettuun, laajaan jäsenkyselyyn, josta saatiin paljon lisätietoa jäsenten toiveista toiminnan suhteen (ks luku 4.2.). Uusille jäsenille lähetettiin kattava paketti tietoa yhdistyksen toiminnasta ja uusimmat oppaat.

Viestintä

Yhdistyksen Facebook-sivujen seuraajien määrä nousi toimintavuoden aikana 4000:sta 4300:aan. Yhdistyksen uutiskirje julkaistiin seitsemän kertaa. Uutiskirje lähetettiin sähköpostitse kaikille jäsenille ja 600 yhteistyökumppanille. Se julkaistaan myös kotisivuilla, Facebookissa ja keskustelupalstoilla. Sen laajuus on 20–40 liuskaa. Jäsen- ja muuta sisäistä tiedotusta tehdään lisäksi sähköpostilistojen ja Facebook-ryhmien kautta. Aktiivisessa käytössä on kymmeniä Facebook-ryhmiä (paikkakuntaohjaukset ja teemalliset ryhmät, kuten adoptio / perhehoito / isät / sukupuolen moninaisuus / kumppanuusvanhemmuus jne). Lisäksi yhdistys tiedottaa toiminnastaan Twitterissä aktiivisen vapaaehtoisen voimin. Kappaleessa 2.1. on listattu vuoden aikana lähteneet tiedotteet. Vaikuttamisviestinnän toimenpiteitä on kuvattu myös luvussa 2.

Yhdistyksen nettisivut siirrettiin uudelle alustalle, joka paransi erityisesti mobiilikäyttöä. Samalla kaikki sisältö päivitettiin. Uudet sivut käynnistettiin toukokuun alusta. Vanhojen sivujen kävijätiedot unohdettiin ottaa talteen ja menetettiin. Uusilla sivuilla käytiin 18 000 kertaa touko-joulukuussa. Yksittäisiä kävijöitä oli 11 000. Vaikka arvioitaisiin, että koko vuoden aikana olisi ollut kaikkineen 27 000 käyntiä, määrässä on merkittävä pudotus verrattuna normaalivuoteen (50 000 käyntiä) ja erityisesti edelliseen toimintavuoteen (90 000 käyntiä). Kävijämäärän tippuminen vuoteen 2017 verrattuna selittynee sillä, että vuonna 2017 kävijäpiikin aiheutti avioliittolain voimaantumiseen liittyvä tiedotus. Tiputusta normaalivuoteen verrattuna on vaikeampaa arvioida. Mahdollisesti pelkkä nettisivujen diagnostiikkaohjelman vaihtuminen saattaa vaikuttaa. Todennäköisesti myös uudelle pohjalle siirtyminen katkoi sivuille vuosien mittaan tehtyjä linkityksiä ulkopuolelta.

Yhdistys välittää tietoa lapsiperheiden moninaisuudesta sekä omasta toiminnastaan myös jakamalla esitteitään, tekemällä koulutuskäyntejä sekä osallistumalla erilaisiin seminaareihin ja tapahtumiin. Vuoden aikana painatettiin uusintapainos ammattilaisen oppaasta sekä perhesuhdekeskuksen ja perhehoitohankkeen esitteet.

Yksi merkittävä viestinnän muoto on toimittajien kanssa tehtävä yhteistyö. Osa toimittajista halusi tehdä haastattelun yhdistyksen edustajan kanssa, mutta suurin osa halusi ehdotuksia näkökulmasta, tietoja kirjoittamansa artikkelin pohjaksi tai haastateltavia perheitä. Nimenomaan äitiyslakiin, sijaissynnytykseen ja hedelmöityshoitojen syrjimättömyyteen liittyvissä kysymyksissä tehtiin myös hyvin aktiivista mediatyötä tarjoamalla uutisia, tarinoita ja haastateltavia medialle. Perusteellista mediaseurantaa ei ole kyetty tekemään, mutta hallituksen pöytäkirjoihin

toiminnanjohtaja kerää silmiin osuineita mediaosumia, joissa näkyy joko yhdistys tai joku toimihenkilöistä. Näitä osumia oli toimintavuoden aikana 45.

Hallinto

Yhdistyksen kevätkokous 24.3. vahvisti edellisen vuoden tilinpäätöksen. Syyskokous 23.11. vahvisti seuraavan vuoden toimintasuunnitelman ja talousarvion, valitsi hallituksen vuodelle 2019.

Vuoden 2018 hallitus valittiin syyskokouksessa 2017. Hallitukseen valittiin puheenjohtaja, seitsemän varsinaista jäsentä ja kaksi varajäsentä. Hallitus järjestäytyi ensimmäisessä kokouksessaan 20.1. seuraavasti:

Krister Karttunen	puheenjohtaja
Tiia Kovanen	varapuheenjohtaja
Petri Segerholm	
Tiia Sudenkaarne	
Anu Kantola	
Marjukka Irni	
Anu Pellinen	
Hanna Ruohonen	
Jenni Kemppi	varajäsen
Markus Oja	varajäsen

Hallituksen sihteerinä toimi toiminnanjohtaja Juha Jämsä. Hallitus nimesi keskuudestaan sukupuolen moninaisuuden työryhmän. Hallitus kokoontui kautensa (1.1.–31.12.) aikana kahdeksan kertaa.

Henkilöstö

Yhdistyksen palveluksessa jatkoivat toiminnanjohtaja, vertaistoiminnan koordinaattori, Kaikkien perheiden Suomi -hankkeen projektipäällikkö ja suunnittelija sekä perhesuhdekeskus-toiminnan projektipäällikkö ja perhetyöntekijä. Järjestösihteerin irtisanoutui 19.8. lukien. Uusi järjestösihteerin aloitti 13.8. Tutkijan työsuhte päättyi 31.3. tutkimushankkeen päättyessä. Perhehoitohankkeeseen rekrytoitiin projektipäällikkö.

Työntekijöiden hyvinvoinnin varmistamiseksi tarjottiin henkilökunnalle yleislääkäritasoinen sairaanhoito työterveyshuollon osana sekä kulttuuri- ja liikuntasetelit. Henkilöstölle myönnettiin myös työmatkaetu paikallisliikenteen matkalippuseleinä. Työhyvinvointipäivä järjestettiin kaksi kertaa toimintavuoden aikana. Osalle henkilöstöä järjestettiin työnohjausta, muut eivät kokeneet tarvitsevansa. Kehityskeskustelu järjestettiin vuoden aikana kerran kullekin työntekijälle. Työntekijät saivat osallistua työajalla työtehtäviä tukeviin lyhyisiin koulutuksiin.

Toimitilat

Yhdistyksen toimitila Kurvi sijaitsee Helsingin Sörnäisissä osoitteessa Hämeentie 29. Toimitilaan muutettiin vuonna 2016. Kurvissa on 9 työpistettä 8 työhuoneessa sekä iso ryhmä/koulutustila, kopiohuone, varasto ja tilava keittiö. Neliöitä tilassa on 234. Toimitila tulee olemaan riittävän kokoinen useampien vuosien ajan.

Talous

Varsinaisen toiminnan kulut nousivat 3% edelliseen vuoteen verrattuna. Hankkeiden kulut vaihtelivat. Perhesuhdekeskuksella oli ensimmäinen täysi toimintavuosi. Perhehoitohanke aloitti

huhtikuussa, mutta tutkimushanke päättyi maaliskuussa. Yleisavustetun perustoiminnan kulut sen sijaan pysyivät samalla tasolla, koska yleisavustukseen ei saatu korotusta vertaistoiminnan toimintakuluihin. Tampereen kaupungin avustus nousi 1600 eurosta 4000 euroon. Muut avustukset pysyivät suurin piirtein entisellä tasolla. Vuoden 2018 toimintaa rahoittivat Stea, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ulkoministeriö, Helsingin kaupunki, Tampereen kaupunki, Turun kaupunki ja Kansan sivistystyön liitto. Toiminnan tuotot pysyivät korkealla ja koostuvat pääosin leirimaksuista, mutta myös koulutustuotoista.

Taulukko: Varsinaisen toiminnan kulujen kasvu

2018	634 341,74€
2017	617 306,75€
2016	506 669,86€
2015	529 184,86€
2014	411 217,86€
2013	357 028,55€
2012	145 899,37€
2011	35 800,63€

Jäsenmaksukertymä laski ensimmäistä kertaa yhdistyksen historiassa ja jäi 10 295 euroon. Tarvikemyynnin tuotot vähenivät edelleen. Lahjoitukset ja keräystuotot kolminkertaistuivat yhteensä 3510,87 euroon. Kasvu johtui yksittäisestä varainkeruukampanjasta venäläisen sateenkaariperheen valitukseen lapsen oikeuksien komiteaan.

Tilikauden ylijäämä oli 6 427,29 euroa ja yhdistyksen oma pääoma kasvoi 64 312,50 euroon. Talouden nykyiseen kokoon nähden oma pääoma on edelleen jonkin verran riittämätön. Se vastaa 1,8 kuukauden palkka- ja toimitilakuluja.

Vuonna 2018 taloussääntöä tarkennettiin ja toimitettiin tositetarkastus.

LIITE 1: Koulutukset

Ammattilaisille sateenkaariperheistä	Paikka	Pvm	Osallist.	Kesto (min)	Kouluttaja(t)
Terveystieteiden opiskelijoita	Espoo	15.1.	35	45	Niittyinen
Perheneuvonnan johtajat ja vastaanottosihteerit	Vaasa	7.2.	40	120	Metsäpuu, Väisänen
Sote-alan opiskelijoita	Vantaa	28.2.	30	90	Väisänen
Seksuaalivahvistajien opiskelijoita	Helsinki	13.3.	10	90	Niittyinen
Eri alojen tutkijoita	Turku	28.3.	30	360	Sudenkaarne & muut
Kotitalousopettajien opiskelijoita	Helsinki	24.4.	22	90	Niittyinen
Miestyön tekijöitä laajasti	Helsinki	31.5.	15	60	Jämsä
Miestyön tekijöitä laajasti	Helsinki	31.5.	200	60	Jämsä
Sote-alan ammattilaisia	Kokkola	21.9.	150	135	Niittyinen
Terveystieteiden opiskelijoita	Helsinki	25.9.	134	45	Niittyinen
Lastenvalvojat	Helsinki	25.9.	15	90	Niittyinen
Perhe-, pari- ja erotyön ammattilaiset	Seinäjoki	22.10.	30	120	Metsäpuu, Väisänen
Sote- ja kasvatus/opetusalan ammattilaiset	Helsinki	24.10.	62	300	Metsäpuu, Väisänen
Kotitalousopettajien opiskelijoita	Helsinki	29.10.	30	90	Alavesa
Lähihoitajien opiskelijat	Forssa	31.10.	100	135	Jämsä
Sote-alan opiskelijoita	Kajaani	1.11.	100	45	Moring
Lääkärit, sairaanhoitajat	Helsinki	7.11.	17	60	Niittyinen
Vauvatyötä tekevät	Tampere	15.11.	40	40	Moring

Parityön ammattilaiset	Helsinki	16.11.	25	60	Väisänen, Huuska
Omaishoidon ammattilaisia	Helsinki	27.11.	65	15	Niittyinen
Väkivaltatyön ammattilaiset	Vantaa	10.12.	6	120	Väisänen
OSALLISTUJIA YHTEENSÄ			1121		
OPPITUNTEJA (á 45min) YHTEENSÄ				47	
Kohderyhmä- ja sisäiset koulutukset	paikka	pvm	osallist.	kesto (h)	kouluttaja
Rakkaussuhdetuokio	Jyväskylä	30.1.	4	3	Väisänen, Metsäpuu
Rakkaussuhdetuokio	Oulu	24.2.	18	3	Vapaaehtoiset
Verkkoluento: Perhesuhdekeskus tukena*	Perheaikaa	28.2.	15	0,5	Väisänen
Chat: Sateenkaarevat perhesuhteet	Tukinet	12.3.	11	2	Väisänen, Metsäpuu
Paikallistoiminnan kehittämispäivät	Helsinki	23.-25.3.	10	20	Niittyinen, Jämsä
Läheisinfo	Helsinki	9.4.	11	1,5	Väisänen, Metsäpuu
Kainalon kaipuu	Turku	15.4.	7	2	Väisänen
Perhevalmennus iltakurssi kevät	Helsinki	kevät	20	20	Nevala, Niittyinen, Jämsä
Rakkaussuhdetuokio	Turku	21.4.	12	3	Vapaaehtoiset
Chat: Sateenkaari-ihmisten läheisille	Tukinet	23.4.	3	2	Väisänen, Metsäpuu
Vanhempien kokemukset sateenkaariperheiden lasten hyvinvoinnista*	Perheaikaa	25.4.	14	0,5	Aarnio
Sateenkaariperheiden vanhempien tuen saanti*	Perheaikaa	25.4.	11	0,5	Aarnio

Ryhmänohjaajakoulutuksen perusosa	Helsinki	28.-29.4.	21	10	Väisänen
Läheisinfor	Joensuu	16.5.	6	1,5	Väisänen
Rikasta minua - parisuhdekurssi	Kiiminki	25.-27.5.	14	12	Vapaaehtoiset
Rakkaussuhdetuokio	Tampere	8.6.	14	3	Vapaaehtoiset
Miten lapsia tehdään	Tampere	10.6.	8	2	Niittyinen
Verkkoluento: Sateenkaarimiesten läheisille*	Perheaikaa	11.6.	15	20	Väisänen
Haasteita suvun kanssa	Helsinki	26.6.	15	2	Väisänen
Miten miehet tekevät lapsia	Helsinki	26.6.	4	2	Jämsä
Läheisinfor	Helsinki	27.6.	12	2	Väisänen, Metsäpuu
Rakkaussuhdetuokio	Helsinki	28.6.	16	3	Väisänen
Miten lapsia tehdään	Helsinki	29.6.	18	2	Niittyinen
Haasteita läheisten kanssa	Kotka	7.7.	18	2	Väisänen
Vähemmistöstressi	Kotka	7.7.	12	2	Väisänen
Sosiaaliset vanhemmat	Kotka	8.7.	6	2	Väisänen
Miten lapsia tehdään	Oulu	20.7.	15	2	Vapaaehtoiset
Valtakunnallinen erokurssi	Jyväskylä+verkko	25.8.-7.10.	6	30	Komu, Väisänen
Perhevalmennus iltakurssi syksy	Helsinki	syksy	34	20	Niittyinen, Metsäpuu
Perhevalmennus vkloppukurssi	Nastola	lokakuu	20	20	Niittyinen, Nevala
Rakkaussuhdetuokioiden ohjaajakoulutus	Helsinki	1.9.	15	8	Väisänen, Metsäpuu
Läheisinfor iltaseminaarissa	Forssa	6.9.	20	0,5	Väisänen
Rakkaussuhdetuokio uusperheen aikuisille	Lahti	8.9.	12	2	Väisänen
Eroryhmä, iltakurssi	Helsinki	20.9.-29.11.	7	33	Komu

Vuorovaikutus rakkaussuhteessa -kurssin ohjaajakoulutus	Kangasala	21.-23.9.	12	13,5	Liljeström, Väisänen, Metsäpuu
Vuorovaikutus rakkaussuhteessa -kurssi	Salo	20.-21.10.	10	10	Vapaaehtoiset
Läheisinforo	Seinäjoki	22.10.	4	1,5	Väisänen, Metsäpuu
Ryhmäohjaajakoulutuksen perusosa	Oulu	3.-4.11.	21	10	Väisänen
Miten transihmiset tekevät lapsia	Helsinki	18.11.	8	2	Niittyinen
Läheisinforo	Tampere	21.11.	20	2	Metsäpuu, Väisänen
Rakkaussuhdetuokio Tunteet	Tampere	1.12.	6	3	Vapaaehtoiset
Kainalon kaipuu	Helsinki	15.12.	14	2	Väisänen
OSALLISTUJIA YHTEENSÄ			539		
OPPITUNTEJA (á 60min) YHTEENSÄ				283	

* Perheaikaa-nettiluentojen katselukerrat verkossa			
Luennon nimi	Luentopvm	Luennoitsija	sivun katselukerrat
Perhesuhdekeskus tukena perhesuhteiden karikoissa	28.2.	Väisänen	246
Vanhempien kokemukset sateenkaariperheiden lasten hyvinvoinnista	25.4.	Aarnio	656
Läheiseni tuli kaapista	11.6.	Väisänen	537
Sateenkaariperheiden vanhempien tuen saanti	25.4.	Aarnio	445

LIITE 2: Kaikkien Perheiden Suomi –hankkeen toimintakertomus

Vihdoinkin perhevapaa!

Kaikkien perheiden Suomi -hankkeen toimintakertomus 2018

Kaikkien Perheiden Suomi on vuosina 2013–2019 toimiva vaikuttamistyön hanke, jonka takana on Monimuotoiset perheet -verkosto ja sen kymmenen jäsenjärjestö¹. Kaikkien perheiden Suomi I -hanke toimi RAY:n rahoittamana vuosina 2013–2017 ja KPS II -hanke jatkaa edeltäjänsä työtä Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen rahoittamana vuosina 2017–2019.

Hankkeessa toimii kaksi täysipäiväistä työntekijää.

Hanketyön eteneminen

Verkoston toimintaa suunnitteli ja ohjasi johtoryhmä, joka koostuu kunkin jäsenjärjestön toiminnanjohtajista. Johtoryhmä kokoontui vuonna 2018 neljä kertaa koko päivän kokoukseen sekä kahdesti strategiapäiviin.

Vuonna 2018 hankkeessa on toteutettu seuraavia toimia:

- tekeillä olevaan perhevapaa uudistukseen vaikutettiin siten, että monimuotoisten perheiden erityistilanteet ovat uudistuksen valmistelijoiden tiedossa
- viestittiin verkoston lapsilähtöisestä perhevapaamallista
- valmisteltiin verkoston viestit
  - maakuntavaaleihin 2018 (siirretty vuodelle 2019)
  - eduskuntavaaleihin 2019
- valmisteltiin järjestöiltä ja perheiltä kerätyn tiedon pohjalta työelämän haasteita ja hyviä käytäntöjä summaava ”Monimuotoiset perheet työelämässä” -materiaali, joka lähetettiin kommentteille työmarkkinajärjestöille. Saadun palautteen perusteella materiaalin toteuttamistapaa päädyttiin muuttamaan.
- Osallistuttiin puoluekokouksiin, puolueristeilyille ja muihin poliittisten vaikuttajien kokoontumisiin
- Kartoitettiin verkoston jatkosuunnitelmia, kerättiin siitä näkemykset johtoryhmältä sekä jäsenjärjestöjen hallituksilta ja tehtiin työntekijöiden yhteenveto eri vaihtoehdoista.
- Tavattiin edelliseen liittyen rahoittajan edustajia ja keskusteltiin verkoston tulevista rahoitusmahdollisuuksista.
- Toteutettiin verkoston järjestöjen hallitusten yhteinen tapaaminen syksyllä 2018.
- Työstettiin verkostolle strategia, arvopohja, talous- ja johtosääntö.

¹ Verkoston järjestöt ovat Adoptioperheet ry, KÄPY – Lapsikuolemaperheet ry, Lapsettomien yhdistys Simpukka ry, Familia ry, Perhehoitoliitto ry, Sateenkaariperheet ry, Suomen Monikkoperheet ry, Suomen nuoret lesket ry, Suomen Uusperheiden Liitto ry ja Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry.

- toimittiin Lapsi- ja perhepalvelu-uudistuksen kärkihankkeen ohjausryhmässä 2017 – 2019
- Tehtiin yhteistyötä monimuotoisia perheitä tutkivien tahojen sekä WeAll - tutkimushankkeen kanssa monitieteisen tutkimustiedon lisäämiseksi perheiden monimuotoisuudesta
- tehtiin yhteistyötä ammattikorkeakoulujen, ammattikoulujen, yliopistojen ja muiden oppilaitosten kanssa monimuotoisia perheitä koskevan tiedon saamiseksi osaksi perheitä kohtaavien ammattilaisten koulutusta
- Koulutettiin ammattilaisia sekä ammattiin opiskelevia niin yksittäisillä luennoilla kuin koko päivän AMK-kohtaisissa seminaareissa sekä kohdennetuissa koulutuksissa.
  - Vuoden 2018 koulutuspyynnöissä korostuivat erityisesti eroauttamiseen liittyvät kysymykset sekä huolto- ja tapaamisoikeuslain uudistukseen liittyvät teemat
- osallistuttiin perheitä kohtaavien ammattilaisten kehittämispäiville, messuille ja seminaareihin
- seurattiin työelämän, perhepolitiikan ja palvelujen kehittymistä ja reagoitiin esiin nouseviin monimuotoisia perheitä koskeviin kysymyksiin
- toimittiin asiantuntijajäsenenä Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan miesjaostossa 2016–2019
- toimittiin asiantuntijajäsenenä Ev. lut. kirkon kasvatus- ja perheasiain neuvottelukunnassa 2017 - 2020
- Toteutettiin verkoston tavoitteiden mukaista poliittista vaikuttamistyötä yhteisten lausuntojen ja kannanottojen muodossa sekä tapaamalla ministereitä, kansanedustajia ja ministeriöiden edustajia
- Rakennettiin verkoston viestit lapsistrategian 2030 valmisteluprosessiin ja tavattiin lapsistrategian valmisteluprosessista vastaava henkilö
- Tuotettiin hankkeen www-sivuille lisää tietoa perheiden monimuotoisuudesta ja monimuotoisten perheiden erityistilanteista
- Kerättiin yhteistyöverkostoja, jotka mahdollistavat hankkeen juurruttamisen

Verkoston yhteinen poliittinen vaikuttamistyö ja sen tulokset

Vuoden 2018 aikana erilaisia poliittiseen vaikuttamiseen tähtääviä tapaamisia oli 110 (64 vuonna 2016). Näitä olivat erilaiset yksittäisten päättäjien tapaamiset, puoluekokoukset ja risteilyt (Vihreät, Vasemmistoliitto, Kokoomus), työryhmäosallistumiset sekä valiokuntakuulemiset (laki lapsen huollosta ja tapaamisesta).

Heinäkuussa 2018 verkosto osallistui Suomi Areena- ohjelmaan. Tapahtumassa verkostolla oli oma paneelikeskustelu, torivarti-ohjelma yhdessä Pienperheyhdistyksen kanssa ja koko viikon telttapaikka. Areenalla olivat verkoston järjestöistä mukana myös Simpukka ja Familia.

Verkosto muodosti vuonna 2018 yhteiset eduskuntavaalitavoitteet sekä maakuntavaalitavoitteet. Lisäksi yhteisiä lausuntoja tehtiin yhteensä 10 ja kannanottoja kolme (yksi yhteistyössä muiden lapsi- ja perhejärjestöjen kanssa) ja verkosto oli kutsuttuna lainvalmistelutyöhön liittyvissä erilaisissa kuulemisissa yhteensä 6 kertaa.

Verkosto oli mukana taustoittamassa useita eri puolueiden puoluekokouksiin edenneitä aloitteita, joiden teemat olivat subjektiivinen päivähoito-oikeus,

perhevapaaudistus sekä sijaissynnytysjärjestelyjen laillisten seurausten kartoittaminen Suomessa.

Verkoston poliittiset tavoitteet lähetettiin postitse kaikille kansanedustajille sekä sähköpostitse olennaisille taustatoimijoille puolueiden valmisteluorganisaatioissa. Verkoston viestit näkyvät muun muassa Kokoomuksen ja Vihreiden sekä Keskustan perhepoliittisissa ohjelmissa.

Perhevapaaudistus

Perhevapaiden kokonaisuudistus kaatui helmikuussa 2018, kun hallituspuolueet eivät päässeet sopimukseen sen tarkasta sisällöstä. Tässä yhteydessä hallitus kuitenkin päätti tehdä useita sellaisia uudistuksia, jotka tekevät monimuotoisten perheiden lasten tilanteen yhdenvertaisemmaksi muiden lasten kanssa. Adoptioperheille myönnettiin samanmittainen vanhempainvapaa kuin muilla perheillä, yksin lastaan hoitaville äideille annettiin isyysrahakauden mittainen pidennyt vanhempainrahakautteen siten, että nyt myös äidit ja isät ovat tasa-arvoisessa asemassa keskenään, ja monikkolapsille myönnettiin lapsikohtainen isyysraha eli 18 päivän pidennys isyysrahaan / ensimmäistä seuraava yhtä aikaa syntynyt lapsi. Lisäksi tilapäinen hoitovapaa ulotettiin koskemaan alle 12-vuotiaita lapsia. Osa verkoston tavoittelemista uudistuksista jäi kuitenkin toteutumatta, näiden toteutumista tavoitellaan tulevalla hallituskaudella.

Äitiyslaki

Verkoston osaltaan edistämä kansalaisaloite äitiyslaiksi oli eduskunnan äänestyksessä helmikuussa 2018 ja se hyväksyttiin selvin numeroin. Äitiyslaki tulee voimaan huhtikuussa 2019, jonka jälkeen hedelmöityshoitoklinikalla alkunsa saaneen lapsen osalta myös naisparin toisen osapuolen vanhemmuus voidaan tunnustaa jo raskausaikana neuvolassa.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisesta

Lain lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta kokonaisuudistus on toteutumassa tavalla, joka tuo verkoston järjestöjen kannalta lukuisia olennaisia parannuksia nykytilanteeseen. Lapset saavat viimein kaivautun tapaamisoikeuden sosiaalisten vanhempien kanssa ja oheishuoltajuus- ja huoltajuuden työnjakoasioista sopimien huoltajien kesken helpottuvat.

Lisäksi vuoroasumisesta on tulossa virallinen asumismuoto, mikä johti siihen, että STM:n työryhmätyöskentelynä on myös selvitetty vuoroasumiseen liittyviä lainsäädännön muutostarpeita ja vuoroasumisen vaikutuksia esimerkiksi sosiaaliturvaan. Tämän työryhmän johtopäätösten pohjalta toteutetaan toimenpiteitä tulevalla hallituskaudella. Verkoston vaikuttamistyö jatkuu näiden toimenpiteiden osalta.

Perheiden palveluihin suunnattu vaikuttamistyö ja sen tulokset

Suurin osa palveluihin suunnatusta vaikuttamistyöstä kohdistui vuonna 2017 alkaneeseen LAPE-työskentelyyn. Hankkeen toimesta oltiin mukana LAPEN

ohjausryhmätyöskentelyssä kuukausittain. Lisäksi Eksoten Lape-työhön osallistuttiin vuoden 2018 aikana 10 kertaa, työryhmä- kokouksia oli lastensuojelun, kouluterveyden ja yhteisöllisyyden sekä lapsiystävällisen kunnan ja perhetyön työryhmissä. Valtakunnallisille LAPE-päiville osallistuttiin kuusi kertaa vuoden aikana.

LAPE- työskentelyssä on käsitelty muun muassa:

- *Perhekeskustoimintamallia*, jossa lasten ja perheiden matalan kynnyksen palvelut yhdistetään joko konkreettisesti tai hallinnollisesti yhden katon alle.
- *Parisuhteen tukea*, jotta ennaltaehkäistäisiin eroja ja parannettaisiin perheiden hyvinvointia
- *Eropalvelujen kokonaisuudistusta*, jossa erotilanteiden palvelut pyritään saamaan perheille matalalla kynnyksellä, oikea-aikaisesti ja ennaltaehkäisevästi ja kaikkein hankalimpien ja pitkittyneiden huolto- ja tapaamisriitojen käsittely keskitetään erityisiin osaamiskeskuksiin
- *Lastensuojelun uudistustyötä*, jossa lastensuojelun rakenteita pyritään parantamaan, sijaishuollon toimintamalleja kehittämään sekä lastensuojelun painopistettä kokonaisuutena siirtämään ennaltaehkäisyyn suuntaan
- *Koulun ja varhaiskasvatuksen kokonaisuutta*, jossa koulu ja varhaiskasvatus pyritään integroimaan vahvemmin osaksi lasten ja perheiden palveluverkostoa, jotta lapsilla olisi mahdollisimman turvallinen kasvuympäristö sekä tarvittaessa käytettävissään matalalla kynnyksellä tukea ja apua mahdollisiin pulmatilanteisiin
- *Maahanmuuttajien palveluita*, joiden yhteydessä on pyritty parantamaan kotoutumisen edellytyksiä ja tuomaan maahanmuuttajanäkökulmaa läpäisevästi kaikkiin lasten ja perheiden palveluihin.

Lisäksi verkosto on ollut mukana [Lapsiystävällinen maakunta -pilottihanketta](#) ja sen myötä osallistunut Suomen Unicefin laatimaan Lapsiystävällinen maakunta -ohjeistuksen kommentointiin.

Heinäkuussa 2018 verkosto toteutti valtakunnallisen kyselyn, jonka avulla selvitettiin LAPE-kärkihankkeessa toimivien työntekijöiden osalta monimuotoisten perheiden järjestötoiminnan tunnettuutta sekä sitä, kuinka ja mistä monimuotoisten perheiden kohtaamiseen on saatu tietoa ja millaista tietoa aiheesta tarvitaan. Lisäksi kartoitettiin tietoa siitä, kuinka perheiden monimuotoisuus on LAPE-uudistuksessa otettu huomioon. Tulokset osoittivat, että ammattilaisten osaaminen monimuotoisten perheiden erityiskysymyksissä on edelleen puutteellista. Järjestöjen tunnettuus palveluissa on heikko, myös yhteistyö järjestöjen kanssa on vähäistä. Perheiden monimuotoisuuden huomioimiseksi LAPE- uudistuksessa ei ole syntynyt uusia toimintatapoja, mutta tiedontarve ja koulutuksen puute näissä asioissa havaittu. Tulosraportti esitettiin valtakunnallisilla LAPE-päivillä Tampereella 10/2018.

LAPE työn tuloksena ovat erilaiset kirjalliset materiaalit, joissa olemme olleet joko kirjoittamassa tai kommentoimassa (Toimivat rakenteet, vanhemmuussuunnitelma, perhekeskustekstit virtuaalipalveluihin), tuotetut koulutustapahtumat ja annettu tieto monimuotoisuudesta sekä ohjausryhmään että paikallistyöryhmiin.

LAPE-työ jatkuu hallituksen lapsistrategiatyönä, jonka puitteissa verkosto on tavannut valmistelua vetävän Marianne Heikkilän sekä osallistunut verkostotapaamisiin, joissa lapsistrategiasta on keskusteltu eri tahojen kanssa.

Valtakunnallisilla ammattilaisille suunnatuilla messuilla (11) ja pienemmissä koulutustapahtumissa oltiin vuoden aikana 40 kertaa. Uusia valtakunnallisia tapahtumia olivat työterveyteen suuntautuvat tapahtumat, joissa pääviestinä olivat työssä jaksamisen teemat sekä suru. Valtakunnalliset messut toteutuivat yhteisvastuullisesti ja lähes kaikki verkoston järjestöt osallistuivat yhteisille messuille

Suurin osa koulutustapahtumista oli hankkeen ulkopuolisten toimijoiden, kuten oppilaitosten, järjestöjen, sairaanhoitopiirien tai terveydenhuollon ammattilaisten tilaamia. Myös LAPE-toimijat kutsuivat hankkeen työntekijöitä omiin koulutuspäiviinsä. Kaikkiin koulutuskutsuihin pyrittiin vastaamaan resurssien sallimissa rajoissa.

Oppilaitosyhteistyötä jatkettiin Diakin ja Laurean kanssa, uutta yhteistyötä rakennettiin Kajaanin ammattikorkeakouluun. Saatu koulutus palaute kaikista vuoden koulutustapahtumista on kautta linjan ollut mainiota.

Tutkimusyhteistyö

Verkoston oma Monimuotoisten perheiden tutkijaverkosto tapasi vuoden 2018 aikana kerran. Lisäksi tietoa ajankohtaisesta tutkimuksesta jaettiin tutkijaverkoston facebook-ryhmässä. Tutkijoiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä pyritään lisäämään monimuotoisia perheitä koskevaa suomalaista ja Suomen kontekstiin sijoittuvaa tutkimusta sekä edistämään monimuotoisia perheitä koskevan tutkimuksen saamaa rahoitusta.

Verkosto osallistui Perhetutkimuksen päiville omalla työryhmällä, joka käsitteli surua työelämässä.

Lisäksi verkosto on kutsuttu yhteistyökumppaniksi seuraaviin tutkimushankkeisiin, joille on saatu ulkopuolinen rahoitus. Verkosto ei saa toimintaansa rahoitusta näistä hankkeista.

- Lisääntymisen tulevaisuus -hanke, jonka taustalla toimii vuonna 2017 perustettu Finnish Reproductive Studies (FiReSNet) -verkosto. (Koneen säätiö)
- OIVA – Lasten oikeudet ja osallisuus varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja alkuopetuksessa opettajankoulutuksen kehittämishanke, Jyväskylän yliopisto.
- EduPal- Palliatiivisen koulutuksen kehittäminen. Hanke on yksi korkeakoulutuksen kehittämisen kärkihankkeista, jolla pyritään vahvistamaan palliatiivisen hoidon ja saattohoidon koulutusta sairaanhoitajien ja lääkäreiden peruskoulutukseen ja kehitetään jatkokoulutuksen koulutusmallit. (Kokkolan AMK)
- We All- tutkimushanke (Suomen Akatemia)
- Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuksen hanke Potentiaali: Sukupuolten tasa-arvoa työelämään. (STM)

Vuoden 2018 aikana Verkosto on valmistellut työelämään kohdistuvan vaikuttamisen ydinviestit ja vienyt niitä eteenpäin.

Verkosto on osallistunut työelämän tutkimuspäiville ja työterveyshoitajien valtakunnallisille luentopäiville erityisesti surujärjestöjen -teemoilla.

Yhteistyötä on tehty työmarkkinajärjestöjen kanssa muun muassa perhevapaaudistuksen osalta.

Kesällä 2018 verkosto ja työmarkkinakeskusjärjestöt (EK, KT, Akava, STTK ja SAK) järjestivät yhdenvertaisen työelämän puolesta lapsiperheille suunnatun tempauksen Narinkkatorilla Helsinki Priden yhteydessä.

Viestintä

Hankeviestintä tapahtui sisäisenä, järjestöjen välisenä viestintänä sekä ulkoisena viestintänä. Viestinnästä vastasivat pääasiallisesti hankkeen työntekijät. Johtoryhmän arvion mukaan hankkeen sisäisen viestinnän toimivuus johtoryhmän ja hanketyöntekijöiden välillä oli hyvää.

Ulkoisen viestintä tapahtui sosiaalisessa mediassa, Facebookissa, Twitterissä ja Instagramissa sekä suoraan kohderyhmille suunnattujen viestien kautta. Työntekijät julkaisivat sosiaalisen median kanavissa perheiden moninaisuuteen liittyvää ajankohtaista uutisointia. Verkoston sosiaalisen median tilien seuraajamäärät ovat edelleen kasvaneet. Twitter seuraajia verkostolla oli vuoden lopussa 2983 ja lähetettyjä twiittejä 7911, Facebookissa verkoston sivulla on 2222 seuraajaa.

Vuoden 2018 aikana hankkeen työntekijät antoivat 9 haastattelua eri medioille perheiden monimuotoisuuteen liittyvistä aiheista sekä välittivät kymmeniä haastattelupyyntöjä ja toimittivat taustatietoa toimittajille.

Loppuvuodesta 2018 järjestettiin verkoston yhteinen vaikuttajaviestintäkoulutus, johon osallistui 26 työntekijää verkoston järjestöistä. Kouluttajana toimi Ellun Kanat -viestintätoimiston Erkki Perälä.

Hallinto ja talous

Hanke on saanut STEA:n projektirahoituksen vuosille 2017-2019. Ulkopuolista rahoitusta ei ollut. Vuonna 2018 hankkeen menot olivat 182917,92 euroa. Hankkeen suurimmat kulut vuonna 2018 ovat henkilöstökuluja (92832,82), tapahtumajärjestelykuluja (18932,73), sekä osallistumismaksuja messuille ja tapahtumiin (12255,39). Hankkeen taloustilannetta seurattiin johtoryhmässä ja tilinpäätöksen hyväksyy hallinnoivan järjestön hallitus.

Hankearviointi

Arviointi toteutettiin suunnitelman mukaisesti itsearviointina sekä johtoryhmän arviointina. Lisäksi ammattilaisille ja opiskelijoille suunnatuista koulutusilaisuuksista sekä verkoston yhteisistä tapahtumista on pyydetty palaute, joka toimii arvioinnin tukena ja työn kehittämisen välineenä.

Kaikki hankearviointi perustuu tarkoituksenmukaisuuteen. Se toteutuu jatkuvana ja sillä pyritään hyödyttämään hankkeen toimintaa. Arvioinnin kohteena ovat toiminnan prosessit, työskentely, tuotokset ja vaikuttavuus. Tavoitteena on tuottaa tietoa hankkeen toiminnan vaikutuksista ja vaikuttavuudesta sekä parantaa tulosten laatua. Jatkuvalle arvioinnille on myös kyetty näkemään prosessien toimivuus, kustannustehokkuus sekä toimintaan liittyvät riskitekijät.